У нумары: Вялікі козыр | Песня ты песня дзявоча | „Данбас" каменнага века

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 37 (446) | ГОД IX | 13 ВЕРАСНЯ 1964 г. | ЦАНА 60 ГР

ЮЛІЯН ТУВІМ

ЗАКЛІК

Зноў прыдзіце, слоў чароды звыклых,
Слоў забытых, выцертых, штодзённых,
Зазвініце гукам срэбразвонным
Досыць шэптаў сарамяжных, прыкрых.
Думка-дума! Народ мой! Варшава!
Сцягі працоўных! Лёт думак чырвоных!
Свеце мой! Белы мой! Успалымнелы!
О, радасць штодзённай справы!
Маладосць мая! Шчасце маё без цэню!
О, пэўнасць і радасць! О, ўсходу зіхценне!
О, вясна нашай справы — ў паходзе няспынным,
Далі светлай дарогі, праз цемру прабітай!
О, шчасце — адчуваць сябе грамадзянінам
Велічнай, Народнай Рэчы Паспалітай!

Пераклаў **С. Дзяргай**

ПРАЦА РАСПАЧАТА І ШТО ДАЛЕЙ...

Ужо некалькі год тэматыка меліярацыйных прац не з'яўляецца чужою для дзеячоў у павеце, а таксама ў шматлікіх грамадах і вёсках. Усё больш актыўна ўключаюцца да гэтай працы паасобныя карыстальнікі, як у выкарчоўванні лугоў і палёў, загаспадараванні і дагляданні змеліяраванай ворнай зямлі. Зразумела, гэта праца праводзіцца пераважна пад кіраўніцтвам водных суполак.

Паколькі з загаспадараваннем зялёных угоддзяў, будучых у прыватным, індывідуальным уладанні, няма праблемы, то ў загаспадараванні зялёных угоддзяў тзв. «сялянскіх абшчын» ёсць яшчэ шмат клопатаў. У паветах: Бельск, Беласток, Гайнаўка, Саколка, Сямяцічы, амаль што кожная другая вёска мае «сялянскую абшчыну».

У шматлікіх вёсках, дзе была праведзена меліярацыя зялёных угоддзяў, былі адначасова загаспадараваны лугі і пашы індывідуальныя, а «сялянскія абшчыны» засталіся не кранутымі.

Нельга сказаць, што адносна гэтага нічога не робіцца. Вялікая частка сялянскага актыву ўзяла ініцыятыву загаспадаравання гэтых абшчын, напрыклад, у Дубічах Царкоўных, Гайнаўскага павета, дзеячы сельскагаспадарчага гуртка на чале з членамі ПОП мабілізавалі вёску да выкарчоўвання «абшчыны» і рэзультатам гэтай ініцыятывы з'яўляюцца абсеяны травою 30 га мала карыснай да гэтага часу плошчы. Каля 60 га сялянскай абшчыны было загаспадаравана ў Махнатым, Гайнаўскі павет. Пры гэтым хачу паведаміць, што гэтая вёска мае каля 120 га пашавай абшчыны ў адным кавалку, на агульную колькасць жывёлы каля 220 штук, што пры рацыянальным выпасу жывёлы павінна мець травы ўдоваль.

Падобныя загаспадараваныя аб'екты можна сустрэць і ў іншых паветах, але не пра тое мне разыходзіцца, каб пералічваць паасобныя аб'екты — мне

(Працяг на стар. 5)

ЛАСІНКУ РАТУЕ ЧАС

Нядаўна чытаў я ў «Ніве» карэспандэнцыю безымянага аўтара з Трасцянкі, які наракае, што камендант Гайнаўскай пажарнай стражы, Палчынскі, абяцаў закончыць будову трасцяніцкай рамізы на 1 мая 1964 года, а потым перасунуў тэрмін на 22 ліпеня. Цяпер, аказваецца, хтосьці зноў перасунуў тэрмін і то невядома куды, бо на будове ціха, усе ад'ехалі яшчэ ў месяцы маі...

У вёсцы Ласінка штосьці падобнае выраблялася ад дзесяці год, ды каменданту хіба знудзілася соваць тэрміны... Нарэшце рамізная святліца ўжо пабудавана, аж вачам не верыцца, беласценная прыгажуня. Палчынскі, пэўна, не спадзяецца, як многа ад яго залежыць лёс культуры ў гайнаўскіх вёсках.

Вось у такой Ласінцы. Не паспелі, браце, урачыста адкрыць святліцу, як тут па-ціху скочыў у яе клуб «Руху» — без шумных прамоў, кветак і аркестру. Усе гуртам павалілі ў клуб, расселіся на мяккіх крэслах за гладкімі сталамі, хапіліся за шапкі. Заўзятыя карцёжнікі ў перарывах паміж «тысячамі» чытаюць газеты... Ці ж гэтага мала на пачатак? Нават цётцы Верцы прыдалася незакончаная фільмовая камера, у якой трэпле яна лён...

Прыемна пабыць тут пасля абеду, а моладзі і дзецям найбольш. Аднак жа час працы клуба залежны ад пагоды — у ясныя вечары ён найдаўжэй адкрыты. Няма ў ім электрычнага святла, хаця драты давездены, і нат' лямпачкі ўкручаны пад столлю. Газа не ў модзе ў электрыфікаванай вёсцы (брыдка займацца капцілкамі). У павеце прыказалі не нервавацца — электрыка будзе, усё будзе ў свой час (толькі калі?).

Пачынаюць людцы смакаваць у культуры. Прызнаны Ласінцы вялізны тэлевізар «Вавель» тымча-

(Працяг на стар. 4)

АДЫШЛІ ТЫЯ ГОДЫ

Вёска Ляшукі знаходзіцца на ўскраіне Ляцкай пушчы, у вілах паміж рэчкамі Нараўка і Нарва. Якраз гэтыя мясціны былі адведзены гітлераўскім правадыром для палявачняў. Паляваў тут Герынг. Гітлераўцам хацелася мець толькі першабытную пушчу з яе мнагалікім звяр'ём. Таму Ляшукі ды ўсе навакольныя вёскі былі знішчаны, а іх жыхары развезены па ўсім белым свеце: многія затрымаліся ў Бельску, Беластоку, некаторыя ў Ляўкове і другіх мясцовасцях роднага краю. Будынкі немцы распрадалі, рэшту спалілі, а мураваныя скляпы ўзарвалі. Так перасталі існаваць Ляшукі.

Ішлі гады, і нямецкі фронт няўмольна каціўся назад. Вызваленне завітала і ў апусцелыя ляшукоўскія аколіцы. Не паспеў заціхнуць апошні выстрал, як з усіх бакоў, бы птушкі з выраю, пачалі збірацца на сваім знішчаным гняздзе ляшукоўскія людзі. Пачуццё волі і пэўнасць заўтрашняга дня далі сілы да адбудовы. Нялёгка ўсё прыходзілася, калі не было, як кажуць — «ні кала, ні двара».

Але гэта было дваццаць год таму назад.

Дваццаць год у жыцці чалавека — шмат часу; у гісторыі народа і дзяржавы — гэта невялікі адрэзак. Аднак колькі ўсюды змянілася за тых дваццаць год!

Возьмем, для прыкладу, справы асветы. Перад вайною, хаця лічылі асвету агульнадаступнай, аднак, закончыць сем класаў пачатковай школы ўдавалася мала каму. У нашым школьным раёне знаходзілася ўсяго чатырохкласная школа, а сямікласная — у мястэчку Нараўка, аддеглым ад нас 12 км. Ужо ў 1948

(Працяг на стар. 4)

У даліне — Караллёў Мост. фота: В Рудчык

На кузні ведаў

Акцыя «1000 школ на Тысячагоддзе» ўвайшла ў наша штодзённае жыццё. Сталася нашым вялікім клопатам. Бо і варта. Бо і прыгожая рэч, калі сваімі рукамі, сваёй залатоўкай будуем школы. Не што іншае, а школы — рэч найважнейшую, бо кузню асветы, розуму, культуры, ведаў.

У нашым ваяводстве школ Тысячагоддзя збудавалі мы ўжо 25. У бягучым годзе перадазана моладзі на 1 верасня 3 новыя аб'екты: 2 агульнаадукацыйныя ліцэі — у Моньках і Дуброве і пачатковую школу ў Ломжы. У г.г. 1965—1966 збудуем наступныя 13 школьных сучасных будынкаў. (вд)

К. Ляшчынскі: ГАСПАДАРСКІ РОЗУМ НА ГАЙНАЎШЧЫНЕ.

Э. Радзевіч: ХРЭН НЕ САЛОДШЫ ЗА РЭДЗЬКУ.

Д. Бічэль: ВЕРШЫ.

С. Яновіч: МАРНАТРАЎСТВА ЗВАНАЕ АСЦЯРОЖНАСЦЮ.

Сяброўства было кароткім

Пачалося яно менш як два гады назад з-за ветлівасці двух дзядуль — прэзідэнта Францыі дэ Голя і тадышняга канцлера ФРГ Адэнаўэра. Ветлівасць давяла да падпісання дагавору, які пацвярджаў узаемную вечную вернасць, супрацоўніцтва і дапамогу. Палітычнае становішча ў свеце і Эўропе спрыяла тады марам, нават фальшывым. Заціхала вайна ў Індакітаі, у Конга і Алжыры. Прэзідэнтам ЗША быў выбраны Кенедзі, а ў выніку намаганняў савецкай дыпламатыі свет набліжаўся да падпісання дагавору аб частковай забароне ядзерных доследаў. Лічыліся з магчымасцю далейшых крокаў у справе аслаблення міжнароднага напружання і раззбраення. Пры такім становішчы два старыя — дэ Голь і Адэнаўэр — адчулі сімпатыю адзін да другога, хоць абодва кіраваліся рознымі прычынамі. Прэзідэнту Францыі патрэбны быў гаспадарча моцны партнёр, саюз з якім мог бы давесці да стварэння ў Заходняй Еўропе міжнароднага арганізму, роўнага па сіле з ЗША. Францыя і ФРГ у рамках Заходнееўрапейскага саюза, або хутчэй у рамках Супольнага рынку хацелі стварыць фундамент сілы, якая б у будучыні выцесніла амерыканцаў з еўрапейскай сцэны.

Зусім іншыя імкненні меў Адэнаўэр. Галава бонскага ўрада проста баяўся, каб не заціхла халодная вайна, а ў выніку гэтага знікла бы прычына для вядзення рэвізіяністцкай палітыкі. Ва ўмовах аслаблення міжнароднай напружанасці Адэнаўэр, Штраус і фон Брэнтана хацелі толькі напалохаць амерыканцаў і перасцерагчы іх, што калі толькі яны зойдуць далёка ў мірных імкненнях, дык ФРГ прыме дэголеўскія канцэпцыі стварэння незалежнай ад ЗША Заходняй Еўропы.

У сапраўднасці ж, як вядома, усё выглядала інакш. Дэ Голь хацеў толькі бонскай гаспадарчай сілы, не даючы ў замен ніякіх палітычных абяцанак. Не падтрымаў нават становішча ФРГ у справе ўсходняй граніцы, нават сцвердзіў, што гэта граніца не можа быць зменена. У сваю чаргу Бон хацеў выкарыстаць Францыю толькі для шантажу ЗША.

Невядома, хто каго абдурыў. Праўдападобна, дэ Голь верыў у шчырасць заходненямецкіх абяцанняў. З другога боку, здаецца, прэзідэнт ЗША Джонсан таксама спалохаўся бонскага шантажу і таму паспяшаўся стварыць шматбаковыя сілы НАТО, будучыя аконцам для атамнага ўзбраення Заходняй Германіі. Калі гэта праўда, дык можна лічыць, што толькі кіраўнікі бонскага ўрада задаволены тым сяброўствам.

Па французска - заходненямецкім сяброўстве засталіся толькі ўспаміны. Пакуль што, — як піша заходні друк, — Парыж і Бон перажываюць перыяд халоднай стрыманасці. Як прычыну гэтага афіцыйны друк падае розніцу думак на тэму сельскагаспадарчай палітыкі ў Супольным рынку. Гэта таксама мае сваё значэнне. Францыя хацела б, на карысць сваіх плантатараў, быць галоўным пастаўшчыкам сельскагаспадарчых прадуктаў у Супольным рынку. А ФРГ не хоча адмаўляцца ад вядзення сваёй сельскай гаспадаркі і ад імпарту з іншых краін, бо гэты імпарт дае ёй магчымасць прадаваць у тыя краіны свае прамысловыя вырабы.

Аднак палітычныя прычыны існуючых супярэчнасцяў значна сур'ёзнейшыя. Несумненна, бонскі ўрад не падтрымаў дэ Голя. Францыя не атрымала ад ФРГ падтрымкі, каб стварыць заходнееўрапейскія сілы, незалежныя ад ЗША, якія б маглі канкураваць з Амерыкай. А Францыя не падтрымала Заходнюю Германію ў палітычных справах (напр., граніца на Одры і Нысе) і ў мілітарных (напр., атамная бомба, якую бонскі ўрад хацеў атрымаць і ад Францыі).

Супярэчнасці паміж былымі сябрамі ўсё больш паглыбляюцца. Абедзве дзяржавы пачынаюць рабіць на злосць адна другой на міжнароднай арэне. Напр., у выпадку Кіпру, дзе ФРГ падтрымлівае Турцыю, а Францыя — Грэцыю; у выпадку Індакітая, у адносінах да сацыялістычных краін і г.д.

Гавораць, што ад вялікай дружбы да нянавісці толькі адзін крок. Парыж і Бон знаходзяцца на дарозе, супрацьлеглай ад дружбы.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

ПАФАВАГ

На здымку: Гэты прыгожы электрычны лакаматыў зрабілі рабочыя ПаФаВага.

Вроцлаў — сталіца Ніжняй Сілезіі — багатай і незвычайна прыгожай зямлі, што раскінулася над ракой Одрай у супрацьлеглым да Беласточчыны кутку нашай краіны. Вялікі, стары і прыгожы гэта горад. Паглядзіце на карту. Чырвоныя жылы жалезных дарог выходзяць з Вроцлава аж у сямі асноўных напрамках. Нездарма 20 год таму назад гітлераўскія генералы ператварылі Вроцлаў у крэпасць. «Фэстунг Брэсляў, — гаварылі яны, — нас не падвядзе». І сапраўды, доўга, вельмі доўга трымаліся гітлераўцы ў сталіцы Ніжняй Сілезіі. А калі ўрэшце вымушаны былі пакінуць гэты стары славянскі горад, свае кіпцюры паказала шырока разбудаваная падпольная фашысцкая арганізацыя «Вэрвольф». Штодзень паўтараліся дыверсіі. Ацалеўшыя заводы пераўтвараліся ў разваліны. Такі лёс сустрэў самы буйны вроцлаўскі завод, на якім да вайны немцы рабілі трамвайныя і чыгуначныя вагоны. Завод быў адной вялікай гарой цэглы, бетону і жалезнага ламачча. У след за арміяй вызваліцельніцай з'явіліся ў Вроцлаве звычайныя людзі — працоўная армія. Пасля трох месяцаў ад заканчэння вайны на вуліцы Вроцлава выйшаў першы трамвай, а ў Варшаву, Лодзь і Катавіцы праз адбудаваны Грунвальдскі мост паімчаліся першыя цягнікі. Прайшло яшчэ 3 месяцы і пачала працу (пакуль што пад голым небам) **дзяржаўная фабрыка вагонаў** — ПаФаВаг.

У лістападзе 1945 года з гэтага завода ў шахты краіны адаслалі рабочыя першыя свае вагоны на вугаль. Пасля 3-х гадоў за завадскія вароты ўрачыста выехаў 10-тысячны вагон. Так распачаў сваё жыццё ПаФаВаг. Зараз працуе там 6 тысяч чалавек. Цяперашні ПаФаВаг прыпамінае даваенную нямецкую фабрыку толькі назвай, якая, дарэчы, не цалкам трапна ўжо адлюстроўвае ўсё тое, што зараз там прадукуюць. А прадукуюць вельмі многа. Каб захацелася каму купіць усё, што шасцітысячны калектыў ПаФаВага выпускае на працягу года, прыйшлося б заплаціць каля двух мільярдаў злотых.

ПаФаВаг сваімі вырабамі славіць імя нашай краіны ў шматлікіх дзяржавах свету. 2600 вагонаў курсуе па жалезных жылах далёкай Індыі, 4000 — у Чэхаславакіі, 1200 — у Югаславіі і ў многіх другіх краінах.

Апошнім часам ПаФаВаг перастаўляецца на выпуск электрычных лакаматываў для пасажырскіх і таварных цягнікоў. Некаторыя тыпы гэтых лакаматываў развіваюць хуткасць да 160 км у гадзіну. Гэтая навейшая прадукцыя звальняе дзяржаву ад пакупкі за мяжой дарагіх машын, за якія прыходзілася плаціць доларамі.

СПОРТ

Алімпійцы на апошняй простай

Ужо толькі некалькі тыдняў засталося да адкрыцця XVIII летняй Алімпіяды ў Токіо. Штопраўда пакуль яшчэ не ведаем складу польскай алімпійскай зборнай каманды, але, аднак, вядома, што ў Токіо будзе стартаваць 140 нашых спартсменаў у 12 дысцыплінах.

Што зараз робяць кандыдаты да нашай алімпійскай зборнай каманды? Як праводзяць апошнія тыдні перад выездам у Токіо?

Лёгкаатлеты, пасля серыі стартаў у моцным міжнародным спаборніцтве, маюць зараз перарыў. Кадра рыхтуецца да апошняй перадалімпійскай праверкі, якой будзе сустрэча Польшча — ФРГ 12 і 13 верасня ў Калоніі. Наша зборная каманда падзелена на спецыялізацыйныя групы, трэніруюць у розных цэнтрах. Цудоўных поспехаў дабіліся польскія спартсменкі ў апошнюю суботу і нядзелю на мітынгу ў Будапешце Эстафета жанчын 4x100 м. вынікам 44,4 устанавіла новы рэкорд Еўропы, уступаючы толькі 0,1 секунды рэкорду свету. На гэтым жа спаборніцтве Клабукоўская выраўнала на 100 м — 11,3 рэкорд Еўропы, а маладая Кіршэнштэйн паправіла ў скоку ў даўжыню на 1 см рэкорд Польшчы. Атрымала яна 6.39. Такая доза фантастычных вынікаў з'яўляецца добрай варажбою перад стартам у Токіо.

Нашы штангісты трэніруюць зараз у Аліве. У мінулым тыдні стартавалі яны ў вялікім міжнародным турніры ў Гданьску. У час спаборніцтваў палякі ўстанавілі чатыры рэкорды свету. Спаборніцтва Зелінскага з Башаноўскім давяло рэкорд свету ў лёгкай вазе да галавакружнай граніцы 450 кг у трохбор'і.

У Цэтневе трэніруюць зараз усе баксёры, кандыдаты ў зборную алімпійскую каманду. Некаторым з іх апошняй праверкай добрай формы будуць дзве міжнародныя сустрэчы з ФРГ.

Немагчыма ў кароткім каментарыі апісаць усе спартыўныя дысцыпліны, у якіх спаборнічаць будуць нашыя зборныя каманды ў краіне «квітнеючай вішні».

Л. ТАРАСЕВІЧ

НЕ ТАК ДАЎНО, АДНАК... 2)

„ВЯЛІКІ КОЗЫР"

Уваход польскіх войск на тэрыторыю Заходняй Беларусі мясцовае беларускае насельніцтва сустрэла непрыхільна. Энтузіястычна вітала яго толькі беларуская інтэлігенцыя згуртавана вакол Віленскай Беларускай рады. Пілсудскі ў пісьме Падарэўскаму з дня 4.V.1919 г. інфармаваў: «Беларускі ўрад на нашым баку і гэта вялікі козыр». Гэты «вялікі козыр» павінен быў Пілсудскаму згуляць паслугу ў розыгрышу з эндэцыяй за ажыццяўленне федэральнай праграмы, якая прадбачвала аб'яднанне Польшчы, Літвы, Украіны і Беларусі пад гегемоніяй Польшчы, перад якой, дзякуючы гэтаму, мелі адкрыцца дарогі палітычнай і гаспадарчай экспансіі на ўсход. Як гэты козыр быў выкарыстаны ў практыцы?

На занятай тэрыторыі Віленшчыны адміністрацыйную ўладу даверана спецыяльна створанаму Цывільнаму праўленню ўсходніх земель з сядзібай у Вільні. Праўленне падпарадкоўвалася непасрэдна Пілсудскаму як галоўнакамандуючаму. Такое ўстаўленне залежнасці падыктавана было праўдападобна таму, каб не прадрашаць спосабу звязання занятых земляў з Польшчай. Генеральным камісарам усходніх земляў пачаткова быў Людвік Калянкоўскі, потым ліберальны польскі абшарнік палкоўнік Ежы Асмалоўскі. Намеснікамі Асмалоўскага былі набліжаны да эндэцыі граф Станіслаў Касакоўскі і прадстаўнік «крэсавых зуброў» Уладзіслаў Рачкевіч. Віленскай акругай кіраваў эндэк Караль Недзялкоўскі.

Персанальны склад ЦПУЗ у вялікай меры і прадухіліў спосаб праўлення і тэндэнцыі ў беларускай справе. Згуртаваная ў руках абшарнікаў улада неўзабаве выклікала незадавальненне і расчараванне беларускіх колаў. Звязаны з польскасцю тадышні міністр асветы Б.Н.Р. Вацлаў Іваноўскі ў мемарыяле ад 16.II.1920 г. сцвярджаў, што «агульным і найважнейшым злом ёсць тое, што амаль уся адміністрацыя знаходзіцца ў руках мясцовых памешчыкаў, людзей з каставымі перакананнямі, людзей адсталых, для якіх формы праўлення рускіх часаў mutatis mutandis рэч цалкам натуральная».

Класавую структуру ўлады ўсходніх земляў крытыкавала таксама польская апінія. Зындрам Касцялкоўскі, тадышні палітычны рэферэнт Літоўска - беларускага фронту, у рапарце галоўнакамандуючаму ад 4.XII.1919 г. пісаў «...так як мясцовыя памешчыкі вельмі часта займаюць высокія пасады, вельмі часта ствараецца на месцы карціна з часоў паншчыны, калі «пан» быў найвышэйшай і апошняй інстанцыяй. Падобна ацаніў становішча і начальнік Аддзела асветы ЦПУЗ Уладзіслаў Ліхтаровіч: «У Вільні я быў сведкам хутка адбываючагася працэсу грамадскага пераўтварэння памешчыкаў у бюракратыю». [1])

Гэта быў працэс непазбежны і адначасова створаны Пілсудскім, каб запэўніць сабе кантакт з левымі коламі грамадства і стварыць супрацьвагу ўплывам эндэцыі.

Па меры ўмацавання польскай улады на занятай тэрыторыі, множыліся выпадкі злоўжыванняў, грабяжоў, пагромаў яўрэйскага і беларускага насельніцтва, якія адбываліся пад лозунгам «ліквідацыі бальшавізма». Бачылі гэта ў вярхах. Нават у часе дыскусіі на пасяджэнні Прэзідыум Савета Міністраў 4.III.1919 г. «...выказваліся апасенні, што арганізаванне адміністрацыі на асновах вайсковай акупацыі на аўстрыйскі ўзор, ці аднаўленне там традыцыі бабруйскай акупацыі генерала Даўбур Мусьніцкага выклікала фатальныя палітычныя паслядоўнасці»[2]), аднак ніякіх канкрэтных крокаў не зроблена.

Увядзенне дарэвалюцыйных парадкаў усюды натыкала на супраціўленне. Гэтыя цяжкасці развязваліся паліцыйным шляхам. Фармаваўшаеся такім чынам становішча не спрыяла федэральнай тэндэнцыі ў справе палітычных беларускіх імкненняў. Пад уплывам няўдачы ў справе этнаграфічнай Літвы, сярод прыхільнікаў федэральнай праграмы пачалі таксама ўсё больш выразна намячацца разыходжанні. Частка прыхільнікаў федэралізма ставіла на беларускі нацыяналізм, другая даказвала зноў, што беларускія нацыянальныя аспірацыі штучныя і прадказвала палярызацыю амарфічнай беларускай масы на частку польскую і рускую. Паступова з-пад федэральнай праграмы пачалі вылазіць жаданні інкарпарацыі. Найбольш поўна адлюстраваў гэтыя тэндэнцыі артыкул Мар'яна Свяцкоўскага ў снежаньскім нумары «Усходу Польскі» з 1919 г. У артыкуле п.з. «За праграму ў адносінах літоўска-беларускіх земляў» пісаў ён: «Беларусы на захадзе сіл рэальных не маюць. Надта моцным пульсам б'е тут польская сведамасць і воля да самастойнай арганізацыі і ўмацавання тут польскага жыцця, каб маглі яны марыць аб дзейснай рывалізацыі ў гэтай частцы літоўска-беларускіх земляў з польскай куль-

ВЕСТЦІ БССР — АД НАШАГА КАРЭСПАНДЭНТА

Мінск. На вуліцы Карла Маркса.

ЛЮДЗІ ПАНЧОШНА-ТРЫКАТАЖНАЙ ФАБРЫКІ «КІМ»

Будучы ў Мінску наша дэлегацыя пабывала на панчошна - трыкатажнай фабрыцы «Кім» (імя Камуністычнага інтэрнацыянала моладзі, у скарачэнні «Кім»). Дырэктар фабрыкі І. М. Галынчык, які працуе тут ужо трыццаць год, пазнаёміў нас з галоўным інжынерам, сакратаром партыйнай арганізацыі і іншымі членамі прадпрыемства. З вялікай прыемнасцю слухалі мы яго расказу аб працы фабрыкі, аб яе вялікіх планах, якія паспяхова выконваюцца. Рабочымі тут у асноўным жанчыны. Працуе іх больш як 5600. Сярод іх 33 інжынеры і 93 тэхнікаў. Вядома, працуюць і мужчыны. У асноўным пры цяжэйшых працах.

Характэрнай рысай фабрычнага калектыву з'яўляецца тое, што вельмі многія вучацца. Безумоўна, створаны для гэтага ўсе магчымасці. Пры фабрыцы арганізавана таксама сярэдняя вячэрняя школа. Большасць вучняў школы (усіх было 291) паспяхова спалучае працу па вытворчасці з вучобай у школе. У бягучым годзе адбыўся 10 выпуск заканчэння вячэрняй школы і атрымання атэстатаў сталасці сярэдняй адукацыі без адрыву ад вытворчасці. Загадам дырэктара была аб'яўлена падзяка з уручэннем памятных падарункаў усім выпускнікам школы. Гэты факт сведчыць аб тым, што дырэкцыя вялікую ўвагу ўдзяляе павышэнню адукацыі свайго калектыву.

Сотні работнікаў прадпрыемства з'яўляюцца завочнікамі ў вышэйшых навучальных установах і тэхнікумах. Толькі за апошнія чатыры гады 260 рабочых і служачых без адрыву ад вытворчасці атрымалі атэстаты сталасці, 107 чалавек закончыла тэхнікум. У вячэрніх і завочных вышэйшых школах зараз вучыцца 52 асобы.

Другой характэрнай рысай калектыву з'яўляюцца наватарскія пошукі. За 1963 год на фабрыцы паступіла 524 рацыяналізатарскіх прапаноў. Прынята да ўкаранення 470 і ўкаранёна ў мінулым годзе 415 прапаноў. Падлічана гадавая эканомія з 113 прапаноў. Паводле падліку складае яна суму 145,3 тысяч рублёў.

Вельмі цікава прайсціся па вялікіх залах фабрыкі, пабачыць ударнікаў прадпрыемства, брыгады і змены камуністычнай працы. У гутарцы з людзьмі на фабрыцы адчуваецца іх жыццёрадаснасць, добры і вясёлы настрой. Радавыя рабочыя ў сярэднім зарабляюць 100 рублёў і больш у месяц. Аблягчае працу для жанчын тое, што пры фабрыцы існуе 4 яслі і 4 дзіцячыя сады. Фабрыка мае свой лагер для школьнікаў, свае прафілакторыі, вядзе жыллёвае будаўніцтва і рамонт будынкаў рабочых. На фабрыцы працуюць 4 мастацкія гурткі, працуе бібліятэка, якая налічвае ў сваім фондзе 23 тысячы тамоў кніжак. Аб жыцці і працы рабочых і служачых фабрыкі «Кім» шырока піша на сваіх старонках фабрычная газета «Сцяг працы».

М. Хмялеўскі

турай. На ўсходзе ж беларускае насельніцтва ўтварае згуртаваную масу, палякі тут надта слабыя, каб маглі паквапіцца на спольшчанне краіны. Нягледзячы тады на свае тэарэтычныя бадай дэкларацыі ў справе незалежнасці, беларусы вымушаны будуць пагадзіцца на абмежаванне сваіх дзяржаўных аспірацый да ўсходняй Беларусі». Потым Я. Пілсудскі адкінуў нават і такую магчымасць. 1.II.1920 г. на нарадзе ў Вільні сцвердзіў ён: «Я за пэўнымі значнымі ўступкамі ў галіне культурнага развіцця беларусаў, але палітычных уступкаў на карысць беларускай фікцыі рабіць не хачу».

ЭДУАРД РАДЗЕВІЧ

1) B.N. Rps akc. 6797c k. 70. Wspomnienia Osmołowskiego.
2) AAN PRM Protokóły t. 5 k. 935.

ЯНКА, ЛАВІ!

фота: Ул. Паўлючук

ПЕСНЯ ТЫ ПЕСНЯ ДЗЯВОЧАЯ

Сніцца мне па начам родная вёска, ранняя мая маладосць. Сніцца бераг над рэчкай, туманы шызага пылу па дарозе, сняцца гнілкі з-пад Максімавай грушы і прыгожая песня, рассеўшыхся пад грушай дзяўчат, песня маладосці.

У гэтым годзе ізноў пабываў я ў роднай вёсцы. Наведаў рачны бераг, хадзіў за чарадой авечак, уздымаючых шызы пыл, паспрабаваў гнілак з-пад Максімавай грушы. Толькі вось песні дзявочай пачуць мне не ўдалося.

Пытаў я людзей, ходзячы з вёскі да вёскі, дзе дзелася яна, задушэўная песня, без якой калісьці жыць было нельга. Адказаў мне дзядзька з Меляшкоў:

— Ну, нібы там усе цяпер такія разумныя, што і куды ім яшчэ песні спяваць. Толькі «маторамі» гэтымі ганяюцца па вёсцы.

Падумаўшы хвілінку дзядзька з Меляшкоў дадаў:

— Вы думаеце, гэта штосьці добрае? Толькі водку п'юць і маторамі ганяюцца па вёсцы. І больш нічога.

А чытач прыслаў у рэдакцыю ліст, у якім напісаў: «— Бывала, — казаў мой дзед, — выйдзеш на вуліцу — ціха, нічога сабе. Ды тут раптам у другім канцы вёскі дзяўчаты і хлопцы як заспяваюць, ажно мурашкі па целе пабягуць. А цяпер, — гаворыць далей дзед, — і спяваць перасталі, толькі матацыклы гудуць без перапынку».

І малады наш чытач дадае ад сябе:

«А навошта ж цяпер спяваць, дзядуля, горла дзерці! Уключыў радыёпрыёмнік і маеш дасканалую музыку».

*

Горад, асабліва вялікі горад — гэта супрацьлеглы ў параўнанні з традыцыйнай вёскай спосаб арганізацыі грамадскага жыцця. Каб зразумець традыцыйную вёску, трэба супаставіць яе з вялікім горадам.

У вялікім горадзе тэатры і кінатэатры, канцэртныя залы і галерэі мастацтва. У галерэях знаўцы мастацтва, або тыя, што хочуць быць знаўцамі. У канцэртных залах — знаўцы музыкі. І там і тут знаўцы прыгажосці. Ганарацца яны сваімі тонкімі густамі, здольнымі дакладна разабрацца, што з'яўляецца прыгожым, а што не. Для незнаўцаў ёсць танныя эстрады, лёгкія кінакарціны і шум джазу са скрынкі радыёпрыёмніка. Усім адна:. — і знаўцам і не-знаўцам здаецца, што толькі цяпер яны адчулі, пазналі сапраўдную прыгажосць, і не паверацъ, мабыць, калі ім скажам што ў глухой забітай вёсцы калішні селянін — непісьменны адчуваў яе мацней глыбей, чым сённяшні жыхар вялікага горада.

Аб тым, як многа ўвагі прысвячалі сяляне прыгажосці акружаючага, можа сведчыць той упор, з якім жанчыны асабліва маладыя займаліся ўпрыгожваннем вопраткі, пасцельнай бялізны і г.д. Цэлымі месяцамі займаліся вышыўкамі далікатных узораў на ручніках і абрусах. Маладая дзяўчына ўвесь свой час у доўгія зімовыя вечары прысвячала таму, каб упрыгожыць сябе і хату свайго будучага мужа.

Не менш увагі прысвячаў калісь вясковы народ музыцы і песні. Толькі ў зборах М. Фэдароўскага захавалася каля 4 тысяч беларускіх песень. Выдаўцы падзялілі іх на раздзелы і разрады: каханне шчаслівае, нешча[illegible] няпэўнасць, туга за каханым і гэтак далей. У кожным раздзеле дзесяткі або і сотні мелодый і тэкстаў.

Калішнія сяляне аднак умелі захапляцца не толькі «Лявоніхай» і «Мікітам». Не менш глыбока перажывалі яны «панскую» музыку, твораную вялікімі кампазітарамі. Чэслаў Пяткевіч, аўтар шматлікіх кніг аб Палессі, расказвае аб тым, як жанчыны заліваліся слязьмі ад уражання, слухаючы добрай музыкі, а мужчыны аддавалі апошні грош, каб вандроўны аркестр, які завітаў у вёску, зайграў яшчэ разок.

Як не дзіўна, але ў глушы Палесся нават сур'ёзны канцэрт на фартэпіяна непісьменных сялян захапляў мабыць не менш, чым сённяшніх знаўцаў музыкі.

«Ніхто так чудна не грае на квартэпіяне, як маканавіцкі пан», — гаварылі Пяткевічу сяляне.

А маканавіцкі пан, як паясняе аўтар, быў гэта вялікі патрыёт і знамянальны шапініст. Любіў склікаць да сябе сялян і іграць ім Шапэна на фартэпіяна. У аўтэнтычнай этнаграфічнай запісі селянін Іван Бурак так вось ацэньвае гэту ігру.

«Калі глядзіш на яго плечы, то падчас здаецца, што іх няма, ды толькі нешта балванее, а як бы табе вочы хусткаю завязаў, то слухаючы не ведаў, што ён іграе, бо там адзываюцца ўсе прылады, якія ты калі-небудзь чуў або ў сне бачыў, ды толькі не чутна аднаго квартэпіяна. Раз здаецца, што недзе салавейкі або жаваранкі пяюць, то між імі зязюля кукуе, а далей робіцца ўсё галасней, усё весялей і ты радуешся, але не доўга, бо вось бышцам то хмурыцца, гудзе злавешчае, тоўпіцца, тоўпіцца ў неперастаючы гром. І ты, здаецца, прапаў бы, як бы не распагодзілася, як бы зноў не пайшлі з яго пальцаў весялейшыя ігры ды не абрадавалі».

Аказваецца, селянін Бурак мог ацэньваць выкананне Шапэна не горш ад сякога-такога рэцэнзента.

Усё гэта аднак належыць да мінуўшчыны. Зараз наша моладзь любіць перад усім джаз, які раздаецца з гарклівых рэпрадуктараў («точак»), на гук музыкі на фартэпіяна і старыя, і маладыя спешна выключаюць радыёпрыёмнікі, а на сценах вісяць агідныя мазні і макаткі, робленыя з агромным спехам і адсутнасцю ўсякага густу.

*

Кожнаму чалавеку ўласцівыя ў большай ці меншай ступені пэўныя творчыя здольнасці ў галіне мастацтва. Кожны чалавек у якойсьці ступені з'яўляецца мастаком. У традыцыйным вясковым грамадстве гэтыя натуральныя чалавечыя здольнасці поўнасцю выкарыстоўваліся ў практычным, штодзённым жыцці. У сучасным грамадстве гарадскога тыпу, якое характарызуе паўсюдная спецыялізацыя, творчыя функцыі ў галіне мастацтва пераймаюць спецыялісты ад мастацтва. Сучасны чалавек, абядняючы сябе, пераказаў свае мастацкія амбіцыі спецыялістам, пераліў іх на пануючыя ў грамадстве ідэалы прыгажосці, пакінуўшы пры сабе права захапляцца голасам Пшыбыльскай ці кшталтамі Брыджыт Бардот. Ёсць у тым, відаць, пэўная правільнасць, з якою трэба пагадзіцца. Бяда аднак у тым, што на вёску ўзоры масавай культуры даходзяць у найгоршым выданні, што замест добрых рэпрадукцый сусветнага мастацтва сустракаем тут на сценах розныя мазні, ці макаткі з абсурднымі надпісамі, а замест добрай музыкі маем грокат рэпрадуктараў, а часта не маем нічога, апрача гуку матацыклаў.

Уладзімір ПАЎЛЮЧУК

Ласінку ратуе ◆ час ◆

(Працяг са стар. 1)

сова прыхаваны ў службовай кватэры агранома. Так, праўду кажучы, у Ласінцы ёсць два клубы. Другі № гэта школа, гахілая, перадваенная, але з моднымі вузенькімі (і нізкімі) партамі. Калі сцямнее, народ крадком прабіраецца ў клас, дзе дае сеансы тэлевізар-малютка, здаецца «Шмарагд».

СВАІМ РАСКАЗАМ НЕ ДУМАЮ ПАПЯШАЦЬ ТРАСЯНКУ Ў ЯЕ РАМІЗНІЦКАЙ БЯДЗЕ

Іван Плева, кіраўнік мясцовых пажарнікаў, дзесяць год таму назад з групкай таварышаў заклалаў чынам фундаменты пад сённяшнюю святліцу. Потым ваяваў за яе ўсюды, як за сваю хату. Плевавыя войны закончыліся шчасліва, аднак Ласінцы нічога з іх не прыбыло, калі не лічыць святліцы. Гаспадары, як былі так і засталіся абыякавымі да вясковых спраў. Некаторыя з іх на чале з Раманюком пляткавалі на настаўнікаў, спісалі высокі пад неба ды дурны як трэба данос. ...Іншым зноў разам, было гэта на сходзе, жменька актывістаў драдавала чуць не праз вокны.

Ласінка — нядружная вёска.

Апошнім часам як бы штосьці заварушылася ў свядомасці ласінкаўцаў, от, хаця і той сельскагаспадарчы гурток адважыўся набыць малацілку, круціць-гудзіць, малоціць збожжа. Яго прэзэс, Анікіюк, што жыве на хутары, неяк заікнуўся пра куплю трактара. Ды што там гаварыць аб трактары, калі на 17 членаў гуртка ўсяго 6 уплаціла ўклады. Рэшта — фігуранты ласыя адно на штучныя ўгнаенні, якія часамі можна атрымаць за пасрэдніцтвам гуртка.

— Каб вы стрымалі сакрэт, то я расказаў бы вам, чаму ў нас слаба развіваецца ўсё, — сказаў Анікіюк.

Убачыўшы, што я здзіўлены і маўчу, ён пачаў апраўдвацца:

— Баюся, жыву адзін на хутары, могуць падпаліць...

У яго галасе адчувалася гарачка. У такой сітуацыі мне адхацелася шукаць праўды аб нягівым ласінкаўскім сельскагаспадарчым гуртку.

У гайнаўскіх начальніцкіх кабінетах па сённяшні дзень успамінаюць тое «выгнанне» актывістаў Ласінкі, жменькі актывістаў.

Успамінаюць ні то жартам, ні то са злосцю. Між намі кажучы, нічога дзіўнага, што грамадскія бібліятэкары, якія змяняліся бы рукавічкі, чаўплі, што хацелі — на тры тыдні вывешвалі карткі на дзвярах з надпісам «паехаў у службовых справах». Якому-небудзь энтузіясту літаратуры часамі ўдавалася здыбаць бібліятэкара на месцы, тады набіраў сабе горбу кніжак, бы солі на вайну...

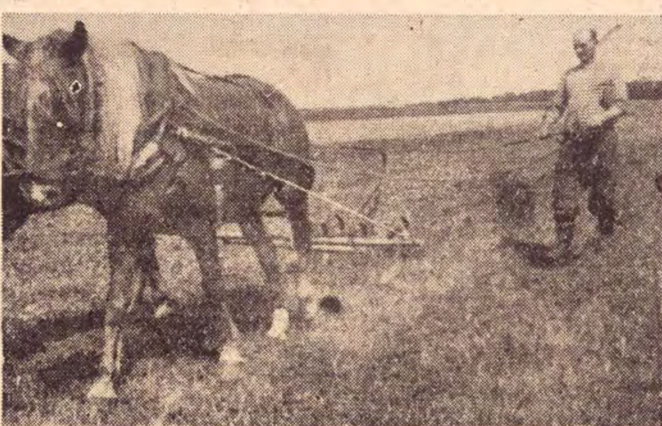
Па-мойму, тых пару актыўных вяскоўцаў за моцна распалілася ахвотаю зрабіць штосьці карыснае вёсцы, а за мала дбае пра тое, каб прыгарнуць сабе больш памочнікаў (таму падазраюць іх у хітрасцях).

Плева сказаў мне:

— Абы была ахвота, а час будзе.

Але намесніку Плевы, начальніку пажарнай секцыі, ад такой мудрасці хоць трава не расці. Гэта, здаецца, яму прадстаўнік ваяводскай пажарнай камендатуры калісьці ўсур'ёз раіў прыкрыць саломаю дзіравую павець, у якой гнілі вужы-шлаўкі. Шэсць маладых хлопцаў рвецца ў пажарнікі, але начальніку не хочацца ніяк узяць іх на абучэнне.

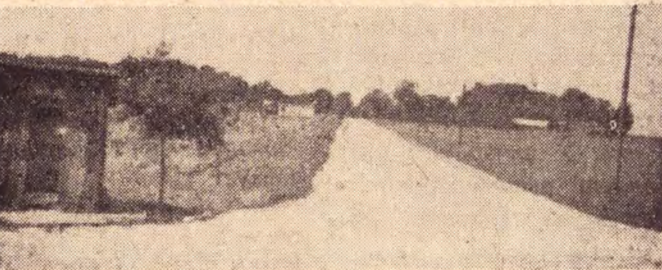
(Працяг на стар 7)

Анікіюк, добры, ціхі чалавек не ўспамінае больш пра трактара...

Перад уваходам у клуб «Руху» Зямляцы пазнаюць на гэтай фатаграфіі Івана Плеву і Колю Беразаўца.

Дарога да Ласінкі. Злева відаць будку-пачакальню на аўтобусным прыпынку. Будавалі яе вучні, чынам. Хаця малое гэта тварэнне, але карыснае і, што найважнейшае, карыснае ўсім (не толькі вучням)...

АДЫШЛІ ТЫЯ ГОДЫ...

У нашу краму прывезлі тавар.

фота — С. Яновіч

(Працяг са стар. 1)

годзе мелі мы першых выпускнікоў сёмага класа нашай, мясцовай школы. Да гэтага часу закончыла яе 169 чалавек (да вайны ўсяго 6 чалавек мела сямікласную адукацыю). З гэтых пасляваенных сямікласнікаў тры асобы здабыло вышэйшую адукацыю, 37 чалавек — сярэднюю, звыш 20 — няпоўную сярэднюю. Цяпер 12 асоб вучыцца ў агульнаадукацыйных ліцэях, 9 асоб збіраецца ў прафесіянальныя школы, 3 — вучыцца ў вышэйшых навучальных установах краіны.

Ляшукі шмат уклалі сваіх намаганняў і сіл у рэалізацыю так званых грамадскіх чынаў. Дзякуючы ім многа зроблена на карысць вёскі: выжвіравана дарогу да Міхнаўкі, Старога Ляўкова. Пабудавана — пры актыўным удзеле мясцовага насельніцтва — новую мураваную школу, прыгожую краму, пракладзена навюткі брук на вясковай вуліцы. Грамадскі чын — добрая, прыдатная справа, аднак яшчэ не ўсе разумеюць яго важнасці, карыснасці. Некаторыя не хочуць прыкласціся ні да чога. Гледзячы на тых людзей маецца ўражанне, што яны як бы чагосьці саромеюцца, думаюць: — «Бачыш, а то ж і без мяне гэта зрабілі... абышліся без маёй ласкі»...

А хіба ж не цешыць чалавека тое, што зрабіў, і свядомасць таго, што ў гэтым зробленым ёсць і мая частка працы!?

У бягучым годзе распачалі ў нас рамонт дарогі да Сушчы, каб адкрыць камунікацыю ПКС праз вёскі. Улады звярнуліся да насельніцтва з адозваю дапамагчы чынам. Народ выйшаў дружнаю сям'ёю. Нават дзеці ляшуцкай школы, разам з настаўнікамі выпрацавалі на той дарозе звыш 4.000 злотых. Павятовыя ўлады належна ацанілі ахвярнасць мясцовага насельніцтва і прызналі дадатковы фонд на будову гэтай дарогі, так што да канца бягучага года будзе яна гатова. Прыемна!

Зараз у нас будуюць малочны пункт. На гэту будову 40 тыс. злотых прызначыў наш сельскагаспадарчы гурток, рэшту даложыць малочная спулдзельня ў Гайнаўцы. Калі гаворыцца пра малачарскія справы дык абвязкова трэба дадаць яшчэ і тое, што ў бягучым годзе пачалася і, пэўна, будзе закончана меліярацыя балоцістых лугоў на ўрочышчы Шаршні — Церамкі. Выкапана ўжо звыш 30 кіламетраў равоў. Сельскагаспадарчы гурток мае такія машыны, якія многа дапамагаюць у цяжкіх гаспадарчых працах. На жаль, няма яшчэ трактара. У час сенакосаў або ў жніво наймалі трактары ў суседніх сельскагаспадарчых гуртках. Было з тым бяды, бо калі толькі пачуюць людзі, што ідзе трактар з касілкаю, заraз жа станавілася чарга ахвотных, кожны цягнуў яго ў свой бок. Чакалі па два-тры дні, абы толькі не касіць касою. Трактар, значыць, заваяваў вёску, і гэта вельмі добра. Калісьці пагладалі на яго з недаверам, але цяпер пераканаліся, што трактарам можна працаваць на зямлі не горш чым коньмі.

У зімовыя вечары адбываюцца ў школе агратэхнічныя занятні з гаспадарамі. Праводзіць іх грамадскі аграном. Збіраецца шмат народу. Здабытыя тут веды людзі пераносяць у практыку свайго гаспадарання, атрымоўваюцца добрыя вынікі і гэта заахвочвае. Можа таму Ляшукі здабылі славу ільнаводаў, а перадавікам па ільнаводству з'яўляецца Уладзімір Бірыцкі, які ў бягучым годзе закантрактаваў 6 гектараў ільну і то на валакно. Так многа работы ручным спосабам правесці немагчыма, таму ёсць у вёсцы ільнасушылка, механічныя трапачкі, чысцілка.

Узровень дабрабыту прывыклі ілюстраваць лічбамі ўсякай тэхнікі. Вось магу сказаць, што ў нашай аколіцы ёсць 17 матацыклаў, а веласіпеды амаль у кожнай хаце (у некаторых і па два). Радыёпрыёмнікі таксама цяжка пералічыць — на акамулятары яны, бо не маем электрычнасці. Атрымаем яе ў бліжэйшай пяцігодцы, тады не навасцю будзе і тэлевізар.

Так, іменна не хапае нам яшчэ электрычнасці, хаця наш Гайнаўскі павет у пераважнай большасці з'яўляецца цалкам электрыфікаваны.

АЛЯКСАНДР ХАРКЕВІЧ
Ляшукі
Гайнаўскі павет

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА БЕЗ ТАЯМНІЦ

УСЁ ДОБРАЕ...

На бязрыб'і і рак рыба, як гаворыць старая прыказка. Можна яе прымяніць і да іншага. Вось, хоць бы да становішча з кармамі, асабліва ў гэтым годзе. Ужо сёння вядома, што будзем мець недахоп у 1 млн цэнтнераў сакавітых і каля 200 тысяч цэнтнераў канцэнтраваных кармоў.

Частку кармоў атрымаем ад дзяржавы, бо Беластоцкае ваяводства наймацней адчула сёлеташнюю сушу. Але нават тыя 120 тыс. цэнтнераў канцэнтраваных кармоў, якія прапануе нам дзяржава, не вырашаюць праблемы. Усё роўна трэба думаць аб выкарыстанні ўсіх шанцаў. Асабліва гэта датычыць І раёну, які ахоплівае ўвесь усходні і паўднёвы пояс Беласточчыны. Дзе шукаць кармавых рэзерваў. Сёння хочам звярнуць увагу на рознага роду адпадкі, якія можна выкарыстаць на корм. У першую чаргу маем на думцы абястлушчанае малако, маслянку, сыроватку, солад і іншыя адпадкі з піваварняў, адпадкі з вінаводачных заводаў, а таксама ўсе харчовыя адпадкі ў хатняй гаспадарцы.

Напрыклад сыроватка. Часта выліваецца. На малочных заводах гавораць, што скура выпраўкі не варта. Але гэта няпраўда. Бо машына, едучы па сваёй справе, можа завесці сялянам сыроватку. А па якасці 12 літраў сыроваткі замяняе 1 кг ячменю. Гэта вельмі вартасны корм, бо палягшае стравраванне і садзейнічае паўнейшаму выкарыстанню кармавых рэчываў. Вельмі добра дадаваць у корм свінням. Дарослым свінням можна дадаць да 30 літраў сыроваткі на дзень. Сыроватка, калі даем яе ў вялікіх колькасцях можа замяніць жывёле ваду. А з практыкі ведаем, што беластоцкія сяляне не даюць свінням ваду. Гэта сур'ёзная памылка.

Вельмі вялікае значэнне ў кармленні жывёлы мае і абястлушчанае малако і маслянка. Худое малако мае ў сабе шмат бялкоў (больш 30 грам у літры, а значыць мала менш, чым у поўным). Асабліва малако патрэбна маладняку.

Худое малако павінна быць свежым. Калі яно нават трошкі брызглае, шкодзіць жывёле. У тым выпадку трэба пачакаць, пакуль малако добра скісне. Каб ахаваць жывёлу ад розных заразных хвароб, добра, каб малако пастарызавалася ў малачарні, або награвалася дома да 70°.

Важны корм — салома, асабліва яравая, макуха і вотруб'е. Салому можна вапнаваць або дражджаваць. Аб гэтым напішам за тыдзень.

Інж. М. СУХАЖЭБРСКІ

КНІЖКА, ЯКУЮ ВАРТА ПРАЧЫТАЦЬ!

Чытачы «Літаратуры і мастацтва», «Беларусі», «Полымя» з зацікаўленнем сачылі, як развіваецца творчы навуковы шлях гісторыка Савецкай Беларусі Генадзя Кісялёва. Ён у сваіх артыкулах, якія змяшчаліся ва ўспомненых часопісах, многа ўвагі прысвяціў пытанню студзеньскага паўстання ў Беларусі, а асабліва яго вялікаму кіраўніку — Кастусю Каліноўскаму. Чытаючы іх можна было спадзявацца, што аўтар будзе магчы запазнаць зацікаўленых больш змястоўнай працай па гэтаму пытанню.

Спадзяванні гэтыя апраўдаліся, калі вышла з друку ў Мінску яго праца пад загалоўкам «Сейбіты вечнага». Фармат кніжкі невялічкі. Прыгожы яе вонкавы выгляд. Напісана зразумелай, вобразнай мовай.

«Сейбіты вечнага» — гэта тэма гаворыць, што героем кніжкі не з'яўляецца адна гістарычная постаць, а некалькі. Генадзь Кісялёў трапна называе сваіх герояў сейбітамі вечнага, бо ці не з'яўляюцца імі для беларускага народа Кастусь Каліноўскі, Дунін Марцінкевіч, Антон Трус ды Францішак Багушэвіч, аб якіх гавораць на старонках кніжкі. Аўтар у сваёй кніжцы не стараецца даць поўнай характарыстыкі сваіх герояў, а канцэнтруе ўвагу на тыя моманты іх жыццёвай дзейнасці, аб якіх гавораць новыя прыведзеныя ім матэрыялы. Дзякуючы крапатлівай архіўнай працы аўтара біяграфія Кастуся Каліноўскага робіцца ўсё больш поўнай, хоць сам аўтар заяўляе: «яшчэ рана гаварыць, што задача стварэння па-сапраўднаму навуковай біяграфіі Каліноўскага вырашана, але ёсць ужо нямала добрых эскізаў, і з кожнаю новаю працай мы набліжаемся да мэты».

Гэтыя яшчэ не запісаныя карткі знаходзяцца не толькі ў біяграфіі Кастуся Каліноўскага, але ёсць яны ў біяграфіі Дуніна Марцінкевіча і Францішка Багушэвіча, толькі такія паступова запаўняюцца і тут — між іншым — немалая заслуга аўтара.

Ёсць у кніжцы вывады аўтара, якія не маюць яшчэ пацверджання ў крынічных матэрыялах, гэта менавіта датычыць аўтарства «Гутаркі старога дзеда», але і тут аўтар, здаецца, пераканаўча прыпісвае яго Дуніну Марцінкевічу, хоць не кажа ён у гэтым свайго апошняга слова.

Чытаючы працу Кісялёва адчуваецца нейкае задавальненне, яно напэўна ўзнікае таму, што ўсе факты гістарычнага зместу маюць сапраўды аб'ектыўную ацэнку.

ФР. БЕРНІКОВІЧ

З ПІСЕМ ЗЕМЛЯКОЎ

ТАНЯ — СІРОТКА

...а бывалі выпадкі, калі Надзя мала не апарыла кіпетнем сваю дачку Таню, якая ўжо пойдзе ў трэці клас школы, бо мае дзевяць год. Штораз надыходзяць галодныя часы, і Таня ходзіць не еўшы. Людзі літуюцца, памагаюць пражыць — адзяваюць дзяўчынку, абуваюць, але што з таго, калі нядбалая матка не шануючы рэчаў даных для дзіцяці, ніколі не мые іх і не чысціць, а тое ўсё нішчыцца. Сама яна не мыецца, у чым ходзіць, у тым спіць — і дачкі не даглядае, не мые, што найбрудней выглядае ў школе. Ды яшчэ невядома за што Надзька катуе Таню — біла жалезным кручком ад печы, выганяла зімою з хаты босую на двор, кідала ў яе паленамі, мала не забіла.

Аднаго разу наказала ёй рэзаць сечку на заіржавелай сячкарні. Таня падала і плакала, а яна, Надзька, не дзівілася на гэта, толькі крычала і біла-лупіла. А калі бабуля старая стала бараніць унучку, тады Надзька схапіла сякеру і залямантавала: — Я вас усіх пазабіваю... калі вы нарэшце паздыхаеце!!!?

Дзіцё моцна перапалоханае і заікаецца, бо калісьці да таго збіла, што чуць не памерла. Вазілі да бабак — замаўлялі, ратавалі. Часамі дадуць суседзі дзіцяці або бабульцы што-лень з яды, то адбярэ ім Надзька і сама зжарэ, падла працiўнае. Спіць доўга, да гадзіны дзевятай, а сядзіць да поўначы — лянівая да працы, аж смярдзіць ад яе на пару крокаў.

Надзьчын муж пакінуў яе, не выжыў з такою гультайкаю. Плаціў ёй аліменты на дачку, але потым перастаў плаціць, відаць, пераканаўся, што ад тых аліментаў усёроўна не лягчэй дзіцяці роднаму, якое пры матцы мусіць быць.

Памаглі ёй і ўлады, далі работу і заробак адпаведны, але яна варочалася, як карова. Кіраўнік надта быў добры і не ганяў яе так да працы, але і тут ёй не спадабалася, і людзям надабрыдла сваімі плёткамі. Нарэшце сама кінула ўсё і ўвогуле не захацела рабіць. Начальнік не вытрымаў і проста сказаў ёй у вочы, што яна хоча адно грошы браць за нішто, нічога не рабіць, бакі грэць на сонцы і рук не папэцкаць, хаця брудная сама, бы кацмалух.

Нядаўна павятовая апека зліталася над ёю і яе дачкою бледнаю, дала Надзьцы такую работу на тры гадзіны працы ўдзень за трыста пяцьдзесят злотых у месяц, каб даглядала да смерці і гатавала есці старому Пятру. Як жа яна будзе яго даглядаць і карміць, калі сваю сямейку няшчасную хіба замучыць на смерць. Гэта ўсёроўна, як бы даверыць ваўку пільнаваць авец...

Па-мойму, трэба было б зрабіць гэтак: аддзяліць Надзьку адну і выслаць яе куды-небудзь на працу далёка, а Таняю і бабкаю хай апекаваўся б Надзьчын муж, які перастаў плаціць аліменты і ад Надзькі цягнуць аліменты. Бабка з унучкаю хоць аджылі б і мелі б спакойныя дні, а то чаўпецца ўжо невядома што на свеце — хоць ты яе жарні ў карк, але міліцыя яшчэ прычэпіцца за гэта.

...сірочае мае дзяцінства, бедная Таня...

АДОЛЬ КАСТРЫЦА

НА КІРМАШЫ

Ужо восень. Сёлеташнія плады ў свіранах. Ёсць тады ў сялян чым гандляваць. На здымку: Кірмаш у Гайнаўцы.

фота: В. Рудчык

З ВІЗІТАМ ДА НАШЫХ ПРАШЧУРАЎ

„ДАНБАС" КАМЕННАГА ВЕКА

Пра адну з цікавых старонак гісторыі старажытнага народа, які насяляў некалі сучасную Беларусь, расказала нядаўна ў газеце «Гродненская правда» старшы навуковы супрацоўнік Інстытута археалогіі Акадэміі навук Ніна Гурына.

Непадалёку ад цэментавага завода «Перамога» ля Краснага Сяла Ваўкавыскага раёна, піша яна, працуе археалагічная экспедыцыя Ленінградскага аддзялення Інстытута археалогіі Акадэміі навук СССР, узначальваемая аўтарам гэтых радкоў.

Вось ужо два летнія сезоны археолагі вядуць раскопкі першых і пакуль адзіных у СССР старажытных шахт па здабычы крэмня. Яны прабіты ў слаі крэйды пляменамі, якія жылі каля 4.500 гадоў назад.

Археолагі паступова пранікаюць у глыбокія вузкія калодзежы - шахты, прабіраюцца ў падбоі, выкапаныя ў крэйдавых сценах, прапаўзаюць па вузкіх падземных калідорах - штрэхах, якія злучаюць шахты. І ўсюды бачаць яны сляды ўпартай і цяжкай працы першабытнага шахцёра. Стоячы на каленях, кароткай рагавой матыкай выбіваў ён з крэйды крэмневыя канкрэцыі. Відаць, як нязручная пастава прымушала яго не раз паварочвацца і мяняць напрамак удара. Ад гэтага так глыбокія тут на пластах крэйды сляды матык і розная іх становішча. Тут жа сустракаюцца рэшткі той самай матыкі: то яе канец, зламаны, ды так і пакінуты ў сцяне, то частка дзяржання. Сляды сажы ад згарэўшай лучыны, выразна прыкметныя на белых крэйдавых сценах, а ніжэй — рэшткі самой лучыны, моцна абвугленай. На падлозе адной з шахт — маса тонкіх крэмневых кавалачкаў, атрыманых пры вырабе тапароў. Нарэшце і самі загатоўкі. А непадалёку — касцяная іголка. Яна, па ўсім відаць, служыла шахцёру для пачынкі скуранога мяшка, з дапамогай якога ўзнімаўся на паверхню цяжкі груз.

На прасторы, якая акружае цэментавы завод і сучасны пасёлак, знаходзілася некалькі тысяч шахт, велізарная частка якіх, на жаль, цяпер ужо аказалася знішчанай. Такая вялікая колькасць шахт і здзіўляючая аднастайнасць выраблямых тут тапароў указвае на тое, што гэта месца з'яўлялася свайго роду «Данбасам» каменнага века.

Складаная будова шахт сведчыць аб тым, што людзі ў выніку працяглай практыкі выпрацавалі ў сябе пэўныя ўяўленні аб тым, дзе залягае крэмень, і распрацавалі асноўныя прыёмы будовы шахт.

Шмат пакуль яшчэ не разгаданых тайнаў нясуць у сабе шахты. Аб некаторых баках дзейнасці чалавека, які выкапаў іх, даводзіцца толькі здагадвацца. Але сёння ўжо відавочна адно: на тэрыторыі Беларусі існуюць каштоўнейшыя археалагічныя помнікі, якія дазваляюць зразумець высокую ступень развіцця яе старажытнага насельніцтва.

ПРАЦА РАСПАЧАТА І ШТО ДАЛЕЙ...

(Працяг са стар. 1)

разыходзіцца перад усім пра тое, што далей рабіць з «пашавымі абшчынамі», якія ўжо загаспадараваны і расце ўжо цудоўная трава.

Ці надалей маем спасваць традыцыйным спосабам. Практычны адказ павінны даць аграномы грамад і дзеячы рад, пры дапамозе Грамадскіх камітэтаў партыі.

Нельга ўжо наракаць на недахоп правілаў у гэтай галіне. Ёсць Сеймавы закон абавязваючы загаспадараванне сялянскіх абшчын пад кіраўніцтвам суполкі, пакліканай раней для гэтай мэты. Ёсць таксама зацверджаны ўзорны статут для спраў загаспадаравання сялянскіх абшчын, такім чынам можна ўжо з поўным размахам дзейнічаць, а тым часам у гэтым напрамку нічога не робіцца. Загаспадаравана і няхай там траўка расце, а што далей, як сарганізаваць спасванне, хто павінен чым заняцца, то пра гэта не за многа думаюць аграномы і рады нарадовыя.

Калі я спытаў дзеячоў грамадскай рады ў Старым Корніне: «што вы будзеце рабіць з загаспадараванай пашавай абшчынай?», то мне адказалі: «Яшчэ мы не ведаем, можа падзелім на дзялянкі пад выкас, а можа сарганізуем выпас жывёлы. Склічам сход і параімся з карыстальнікамі».

Не ведаю, што можна вырашыць супольна, калі дзяржаўныя правілы ў гэтым аб'ёме з'яўляюцца вельмі мала вядомымі аграномам і дзеячам рад нарадовых, а калі нават дзе-небудзь з'яўляюцца вядомымі, то неяк мала знаходзіцца аматараў, каб гэтыя правілы прыводзіць у практыцы.

Закон выразна ўдакладняе заданні адносна загаспадаравання «сялянскіх абшчын». Папершае, нельга дзяліць абшчын на ніякія індывідуальныя дзялянкі. Падругое, забавязваецца рады нарадовыя да арганізацыі суполак да спраў загаспадаравання сялянскіх абшчын.

У вёсках, дзе карыстальнікі адказваюцца ад удзелу ў арганізацыі такіх суполак, рады нарадовыя маюць права паклікаць такую суполку з установы, акрэсліць бюджэт і паклікаць праўленне суполкі.

Я падаў толькі фрагменты закону, але ўжо на аснове гэтых фрагментаў можна сарыентавацца, што напрамак дзейнасці выразна ўдакладнены і ніхто не мае ўпаўнаважання нарушаць гэтыя правілы. Паколькі мы маем праўныя правілы так выгадныя, хопіць трохі самастойнай думкі, а можна дабіцца ўласцівай мэты. Гэтай мэтай з'ўляецца вядзенне надалей супольнага выпасу рацыянальным спосабам.

Вяртаюся да прыведзенага прыкладу з вёскі Махнатае. Гэта хіба адзін з лепшых аб'ектаў да арганізацыі загоннага выпасу. Паша знаходзіцца ў адным камплексе, у форме амаль што прамавугольным, да таго склад жывёлы не з'яўляецца перабольшаным, таму што на адну эфектыўную штуку выпадае больш чым поў гектара.

У арганізацыі загоннага выпасу вялікую ролю павінен адыграць грамадскі агроном. Ён павінен дапамагчы сялянам сарганізаваць пераходныя пашы на ворнай зямлі на перыяд апрацоўкі супольнай пашы, як: прыстасаванне загонаў і агарожа, каляндар выпасу ў паасобных загонах, а таксама дагляданне і ўгнойванне паасобных загонаў. Дадаю, што на такія пашы ў патрэбную колькасць мінеральных угнаенняў ГС-ы павінны забяспечыць.

Я лічу, што для вёскі аплоціцца наняць пастаяннага кансерватара гэтых паш. Заданнем кансерватара было б дапільнаваць выпасу жывёлы ў загонах паводле ўстаноўленага календара, ладзіць пашкоджаную агарожу, даглядаць і ўгнойваць паасобныя пашавыя загоны. Кошты загаспадаравання, агароджы і дагляданне паш нясе суполка, якая на аснове апрацаванага бюджэту абцяжвае карыстальнікаў. Правілы абцяжвання карыстальнікаў могуць быць розныя. Па-мойму, найлепш аблажыць падаткам карыстальнікаў ад большай колькасці жывёлы.

З маіх вывадаў хіба выразна можна зразумець, што загаспадараванне пашавых абшчын без папярэдняга паклікання суполак разыходзіцца з мэтай.

Перш як прыступім да загаспадаравання пашавай абшчыны трэба раней паклікаць суполку, апрацаваць бюджэт даходу і выдатку, акрэсліць правілы карыстання пашы і толькі тады можна аддаць пашу да загаспадаравання. У адваротным выпадку кідаем грашовыя выдаткі ў цёмны, без прадбачаных гаспадарчых эфектаў і трываласці карыстання, а гэтага рабіць нікому нельга. Кожная залатоўка, уложаная ў меліярацыйныя інвестыцыі павінна даць акрэсленыя гаспадарчыя эфекты, а яны пэўныя толькі з умоваю, што будзе добрай арганізацыя працы сярод карыстальнікаў; за такую працу павінны паклапаціцца ПОП, гурткі ЗСЛь на вёсцы, КГ ПАРП і Рады нарадовыя супольна з агратэхнічнай службай.

ВІТАЛЬД САПОЦЬКА
Намеснік Загадчыка Зямельнага Аддзела КБ ПАРП у Беластоку.

ПАДАРОЖЖА ДА ЦЭНТРА ЗЯМЛІ

Спробу накіравацца да цэнтра Зямлі — ні больш, ні менш! — збіраюцца зрабіць у бліжэйшыя гады.

Усе папярэднія спробы пранікнуць як мага далей у тоўшчу зямной кары рабіліся, як вядома, пры дапамозе бурэння. Але прайсці бурам усю зямную кару — задача незвычайна цяжкая. Калона буравых труб павінна мець у даўжыню тры дзесяткі кіламетраў! Нават калі дапусціць неверагоднае — што зямныя нетры не тояць ніякіх сюрпрызаў, што не здарыцца ніякіх аварый і непаладак, — колькі разоў трэба падымаць і апускаць гэту калону для змены спрацаванага буравога інструмента.

Амерыканцы спрабавалі скараціць шлях скрозь цвёрдыя пароды, пачаўшы бурэнне не на сушы, а ў акіяне, дзе таўшчына кары ў 2—3 разы менш. Спроба скончылася няўдачай. Аказалася, што судна, якія б меры ні прымаліся для таго, каб утрымаць яго ў нерухомасці, занадта няцвёрдая аснова для буравой устаноўкі. У наступным годзе яны маюць намер аднавіць работу з платформы, якая абапіраецца на падводныя лодкі, замацаваныя пад вадой на глыбіні, куды не даходзіць хваляванне. Дасціпна, але не падзейна!

Зараз у падарожжа да цэнтра Зямлі разам з буравікамі ўключаюцца атамшчыкі. Натуральна, што і метады ў іх зусім іншыя. Яны збіраюцца дасягнуць мяжы кары і мантыі не з дапамогай падводных лодак, а пры дапамозе «падземнай лодкі».

Гэта аўтаматычны ядзерны падземны карабель, які будзе прашываць зямную кару, як іголка прашывае тканіну. І сапраўды, ён будзе падобен на гіганцкую іголку. Сярэдзіну яго складзе ігольчаты рэактар, дзе распад ядраў створыць высокую тэмпературу. Тэрмаізаляцыя па баках павінна накіроўваць моцны паток цяпла ўверх і ўніз.

Знізу да рэактара прымыкае масіўнае цяжкае металічнае вастрыё, якое служыць падземнай лодцы баластам. Верхнюю частку іголкі стварае аб'ёмісты паплавок, дзе ўладкавана лабараторнае аддзяленне з перадатчыкамі і рэгіструючымі прыборамі, якія прыстасаваны для работы ва ўмовах незвычайных тэмператур і ціскаў.

...Такім чынам, лодка-іголка, нацэлена прама ўніз, да цэнтра Зямлі. Рэактар уключан, тэмпература вастрыя падымаецца да 1.100 градусаў і вышэй. Горныя пароды вакол яго плавяцца, і цяжкі баласт цягне за сабой усю махіну ўніз, скрозь расплаў.

І вось зямная кара пройдзена. Аб тым, каб ісці глыбей, пакуль няма размовы. Мы яшчэ занадта дрэнна ўяўляем сабе, што знаходзіцца далей. Іголка прашыла зямную кару, у лабараторным адсеку накапіліся каштоўныя запісы паказанняў усемагчымых прыбораў.

Але... Над лодкай пласт у 30 тысяч метраў горных парод, больш трывалых, чым да пачатку рэйса: цяпер нават пульхныя асадачныя пароды сплавіліся ў суцэльны літы масіў... Не! Запісы і сама лодка не загінуць для навукі. Непатрэбнае цяпер цяжкае вастрыё аддзяляецца, і паплавок падымаецца з рэактарам да столі пячоры, запоўненай расплавам. Далей усё працякае, як пры спуску, але ў адваротным напрамку. Паплавок напалены да той жа тэмпературы, што і нос. Упіраючыся ў столь, ён плавіць яго і выцягвае лодку ўсё вышэй, пакуль, нарэшце, дзесьці недалёка ад месца старту не ўзнікае сярод раўніны возерца распаленай лавы і з яго не высунецца канец лодкі - іголкі, якая пабывала па абодва бакі зямной кары.

Калі гэта будзе? Ці так усё гладка пройдзе? І ці будзе наогул? Цяжка сказаць. Вялізныя тэхнічныя праблемы стаяць на шляху стварэння падземнай лодкі.

Тут, дарэчы, выкладзен толькі самы першы. «нясмелы» праект. У гэтай лодкі няма іншага рухавіка, акрамя сілы цяжару. А, між іншым, ядзерная энергія можа паслужыць не толькі для расплаўлення парод, але і для таго, каб рухаць падземны карабель у любым напрамку.

Магчыма, пераадольванне цвёрдай зямной кары стане калі-небудзь толькі найбольш цяжкім і павольным пачатковым і канечным этапамі падарожжа. Само ж яно будзе адбывацца значна хутчэй у вадкай ці паўвадкай магме, з якой верагодна, складаецца мантыя. Хто ведае, ці дацягнуць «падземнаснарады» такой велічыні, а тэрмаізаляцыя такой колькасці, што з'явяцца адсекі, куды за доўгія месяцы не зможа прабрацца акружаючая іх гарачыня. Тады ў падарожжы да цэнтра Зямлі змогуць прыняць удзел не толькі прыборы, але і людзі.

На Цэйлоне дабываецца соль вельмі прымітыўнымі метадамі. Сонца высушае ваду, а соль застаецца на дне. тады проста трэба яе сабраць у магазін.
На здымку: праца ў нова адкрытым салёным возеры. (па)

РАДЫЁСТАНЦЫЯ Ў СТРАЎНІКУ

Гэтая радыёстанцыя па размерах не больш таблеткі вітаміна. Працуе яна на паўправадніках. Урачы выкарысталі гэтую маленькую радыёстанцыю для вывучэння страўніка чалавека. Хворыя глытаюць яе, як пілюлю.

Радыёстанцыя пасылае сігналы, якія прымаюцца спецыяльнай антэнай, а затым аўтаматычна запісваюцца самапісным прыборам. Такія запісы дазваляюць урачу вывучаць тэмпературу страўніка, кіслотнасць і многія іншыя даныя. Да гэтага часу для такіх даследванняў пацыенту даводзілася заглытваць зонд. Радыёстанцыя ў страўніку можа няспынна працаваць на працягу 72 гадзін.

Першыя радыёпілюлі з поспехам прымяняюцца ў некаторых маскоўскіх бальніцах.

ВЯЗНІ ПАДЗЕМНАГА ГОРАДА

Раскрыта тайна падземнага горада ў Валіме на польска - чэхаславацкай граніцы. У галоўную камісію па расследванню гітлераўскіх злачынстваў у Польшчы звярнуўся Тадэуш Мадэрскі, былы вязень гэтага падземнага логава.

Пасля чатырох гадоў нястач і блуканняў па фашысцкіх канцлагерах, расказвае Т. Мадэрскі. мяне як спецыяліста даставілі ў падзямелле Валімы. Група, у якой я працаваў, складалася са слесараў, токараў, электрыкаў і займалася мантажам розных станкоў і сістэмай цэнтральнага ацяплення. Ведаючы, што вязні асуджаны на смерць, гітлераўцы ў сваіх размовах не скрывалі, што тут створан завод па вытворчасці зброі страшэннай разбуральнай сілы.

Гаворачы аб лабірынце падземных калідораў, якія цягнуцца на дзесяткі кіламетраў, Т. Мадэрскі адзначае, што завод налічваў некалькі паверхаў.

Рад падземных забудаванняў, на думку Т. Мадэрскага, быў прызначан для выпрабаванняў новай зброі.

Былы вязень расказвае аб страшэнным лёсе рускіх, палякаў і яўрэяў, якія складалі большасць зняволеных.

Валіма і яе аколіцы былі месцам жудасных пакаранняў смерцю. Тут знойдзена дзесяткі брацкіх магіл. З 300 удзельнікаў варшаўскага паўстання, прывезеных у Валіму, праз некалькі дзён жывымі засталося 14.

Т. Мадэрскі выратаваўся выпадкова. Ён быў перавезен гітлераўцамі на другі падземны завод па вытворчасці «ФАЎ-1» і «ФАЎ-2» у гарах Гарца.

Верхняя частка сакрэтнага завода, якая размешчана на вяршыне гары Сёння, пасля дваццаці год ад знішчэння завода, невядома, ці завод заўсёды быў адкрыты ці меў нейкую абудову. Вентылятары і каналы вядуць уніз, у глыбіню гары і праўдападобна спалучаюцца недзе ў лабірынтах.

ЮРЫЙ ДОЛЬД-МІХАЙЛІК

ФОН ГОЛЬДРЫНГ БАРОН

Пасля вайны

— Пачну з вельмі кароткай прадмовы, каб аднавіць у памяці бясспрэчна вядомыя вам факты, — пачаў Шлітсен. — Вы ведаеце пра палітыку нашага ўрада, накіраваную на фізічнае знішчэнне савецкіх ваеннапалонных. Частку з іх — у агульным маштабе, звычайна, нязначную, хаця ўсё-такі яна ўяўляла сабой якуюсьці боездатную сілу — мы своечасова перацягнулі на свой бок і нават узброілі.

— Армія Уласава, — кінуў Фрэд.

— Так, армія генерала Уласава. Яна змагалася на франтах супраць сваіх, і даволі ўпарта. Пасля заканчэння вайны ўласаўцы, як і нашы часці былі інтэрніраваны, але паводле Патсдамскага пагаднення, іх павінны перадаць у рукі савецкіх улад. Вялікай ахвоты выконваць гэты параграф пагаднення былыя саюзнікі Расіі не праяўляюць. Ды і мы не хацелі б, каб так здарылася. Гэтых жа людзей можна будзе выкарыстаць.

— Так, пра пагадненне, дасягнутае ў Патсдаме, я ведаю з газет.

93

— Савецкія місіі па рэпатрыяцыі шныраць цяпер па ўсёй Германіі. Саюзнікі ўсімі сродкамі перашкаджаюць рускім складаць спісы тых, каго патрэбна вярнуць. Але калі ўжо місіі маюць такія спісы, і амерыканцам і англічанам даводзіцца адступіцца, хочуць яны гэтага або не хочуць. Інакш можа ўзнікнуць міжнародны скандал. Аднак многа ўласаўцаў саюзнікам пашчаслівіла схаваць ад савецкіх місій.

— Гер Шлітсен, ваша кароткая прадмова перарастае ў папулярную лекцыю для ніжніх чыноў, — востра перапыніў свайго намесніка Нунке.

— Прабачце, я хацеў толькі...

— Думаю, Фрэд ужо зразумеў сітуацыю.

— Тады сутнасць: у адным з эсэсаўскіх лагераў у амерыканскай зоне перахоўваецца група з пяцідзесяці чатырох былых афіцэраў уласаўскай арміі. Гэта — людзі, якія спалілі за сабой усе масты і добраахвотна ў Расію не вернуцца. Амерыканцы збіраліся вывезці іх у Злучаныя Штаты, але тыдзень таму назад атрымалі ад савецкай місіі катэгарычнае патрабаванне перадаць ім з рук у рукі ўсіх пяцьдзесят чатырох. Праўда, дакладнага пісьменнага спісу савецкая місія не дала, назваўшы толькі агульную колькасць, і гэта дае магчымасць зацягнуць справу.

— Відавочна, у групе дзейнічае савецкі агент, які не змог або не паспеў перадаць рускім спіс. Так, прынамсі, думаюць амерыканцы, — растлумачыў Нунке.

— Агента выкрылі? — запытаў Фрэд.

94

— Пакуль што не. А паколькі ён ёсць, то ўжыты ўсе захады, каб перарваць сувязь з лагерам і знешнім светам. Наўрад, каб у бліжэйшыя дні спіс мог трапіць да рускіх, — адказаў Шлітсен. — Цяпер канкрэтна пра ваша заданне: пад выглядам былога савецкага афіцэра мы вас хочам заслаць у гэты лагер. Амерыканцы згодны перадаць нам гэтую групу, калі мы зможам непрыкметна яе вывезці.

— Гэтым і абмяжуецца маё заданне?

— Другое звязана з першым: трэба будзе выявіць агента, які апавясціў рускіх, і ліквідаваць яго. Без гэтага да асноўнай аперацыі прыступаць небяспечна.

— Зразумела.

— На падрыхтоўку маеце тры дні. За гэты час азнаёміцеся з вашай новай біяграфіяй-легендай, распрацуеце са Шлітсенам і Воранавым план вываду групы, — пачаў ужо Нунке. — Калі вам пашчасліваіць выканаць заданне, гэтая група і стане асноўным касцяком вашага рускага аддзела.

— З намеснікам начальніка лагера містэрам Хэндкопфам можаце гаварыць прама і адкрыта: ён наш саюзнік, — дадаў Шлітсен.

— Цудоўна! Гэта значна спрашчае справу! — узрадаваўся Фрэд.

Значыць, аб сутнасці задання я ўжо сказаў. Сёння вечарам вы свабодны, а заўтра вазьміцеся за падрыхтоўку. А дзевятай раніцой чакаю вас у сябе.

95

ТРЫБУНА чытачоў

АГІТАВАЦЬ НЕ ТРЭБА

Было гэта даўно, мо' пяць год таму назад — тады, калі яшчэ кожны крыва глядзеў на штучныя ўгнаенні, а агітацыю аграднома слухаў адным вухам, выпускаў другім. Гаспадары ў Вялікіх Пасечніках, у Гайнаўскім павеце, на дзіва хутка разабраліся ў сітуацыі. Пэўна, не ўсе адразу, але знайшліся перадавікі, якія штораз мацней прыглядаліся да сваіх занядбаных лугоў і думалі. Думалі яны аб тым, каб разжыцца сенам. Сена дасць утрыманне вялікай чарадзе кароў; каровы — гэта не толькі малако ды мяса, але і гной. Ну, а гной — гэта лепшы ўраджай. Значыць, ратунак ёсць у сене!

Больш сена можна дабіцца не толькі аднюю абяцанай меліярацыяй, але і ўжываннем **штучных** угнаенняў.

Так пачалося багатае жыццё пасечнікаўскіх людзей. Пачуюць, што дзесьці, у другім канцы павета, — напрыклад, у Нараўцы — чамусьці валяюцца на складах штучныя ўгнаенні. Нічога нікому не кажучы хутка едуць туды і купляюць. Не лічацца з коштамі. Пераканаліся, што аплаціцца. Робяць сіласныя ямы. Ямы — гэта другая ці трэцяя ўжо навіна ў нашых вёсках. У Пасечніках не трацяць дарэмна часу на дзіваванне. Будуюць, рыхтуюцца пад восень і на зіму. Агітаваць тут за сіласнымі ямамі не трэба.

(ся)

ЖАЛЬ ЗА ЛЕС

Не малы ўздым агарнуў сялян нашай грамады, асабліва вёскі Патока, Каўпакі, Малынка. Датычыць ён пасадкі лесу на няўгоддзях і пасадкі дэкаратыўных дрэў уздоўж дарог. Не малы арэал няўгоддзяў заласілі сяляне і ў гэтым годзе. Патачане абсадзілі клёнамі ды ясенямі дарогу за вёскай. Глянуўшы на гэта, можна б падумаць пра нашых сялян з вясёлым сэрцам: якія яны дбайныя гаспадары і прыкладныя любіцелі прыроды! Аднак адпала б гэтакая думка кожнаму, калі б трапілася яму наведаць лясы навокал вёсак. Густа трапляюцца тут прагалы ў пень выцятага лесу, засмечаныя рэшткамі галля, усеяныя гнілымі пянькамі. Неачышчаны звал галля, і ніколі не караваныя пянькі спілаваных дрэў ствараюць спрыяльныя ўмовы для расплоду караедаў і ўсялякіх іншых паразітаў. Калі нехта захоча зацікавіцца, хто гаспадар палосак, выразаных у пень, даведаецца, што гэта ўласнасць павятовага фонду дзяржаўнай зямлі, які ў даным выпадку знаходзіцца пад наглядам і апекай надлясніцтва Жэдня. Ён таксама даведаецца, што ляснічы ці ляснік жывуць пастаянна ў Жэдні, аддаленай ад гэтых лясоў не менш як 12 кіламетраў і бываюць тут адзін раз у год — зімою, калі змушаны адбіць гаспадарам нумар дазволу на зруб. Смешная і вартая крытыкі гэтая фармальнасць дазволу. З ёю бывае так, што адзін і той самы гаспадар год у год адну і тую самую хвойку адбівае, а фактычна рубае дзе і што яму падабаецца. Лес глуміцца, пустошыцца, нішчыцца. Сэрца сціскаецца з жалю, калі паглядзіш на існуючы стан лесу, тым больш, што ніхто гэтым не пераймаецца, нікому гэта не баліць — ні ўладам дзяржаўнага фонда зямлі, ні надлясніцтву, ні людзям.

М. Красоўскі
Малынка

НОВАЯ ВУЛІЦА ДЛЯ ЧЫЖОЎ

У гэтым годзе рушыла праца пры перабудове вуліцы ў Чыжах. На падтрымку грамадскага чыну ПЗДЛь у Гайнаўцы прызначыў на гэты год значную суму грошай. Новая маставая Чыжоў будзе 6-ціметровай даўжыні, да таго тратуар, траўнікі, дрэўцы.

Старшыня ГРН Чыжы Мікалай Брук асабіста цікавіцца працай, штодзень адведвае брукароў.

На здымку. Брукары пры працы ў Чыжах.

Мікалай Беразавец
Ласінка

Арэшкава не адкідаецца

Старшыня ГРН у Арэшкаве, Георгі Назарук, з прыемнасцю паведаміў, што збор складчын на будову школ рэалізаваны ў 100 працэнтах. Такія складчыны маюць тут ужо сваю традыцыю.

— Складаліся мы цэлаю вёскаю яшчэ тады, калі пра школы Тысячагоддзя ніхто не ўспамінаў, — кажа не без гонару Г. Назарук.

Арэшкаву, вядома, надакучыла цесная школа. Даўно стараліся аб новую — і выстараліся. Год таму назад пабудавана прыгожую і высокую (аднапавярховую) школу. Але гэта зусім не абазначае, што арэшкаўскім людзям раптам адышла ахвота дапамагаць сваімі грашыма будаваць школы-помнікі Тысячагоддзя Польшчы. Як бачым, не адышла.

Не так, як у Новай Волі, дзе знайшлося пару мудрацоў, якія загаласілі на ўсю вёску: — Маем, нарэшце, сваю новую школу і добра! Стоп! Пашто больш плаціць складчыны...(?)

Дрэнная прывычка думаць **толькі аб сабе.**

(ся)

Ласінку ратуе час

(Працяг са стар. 4)

папацець. — Бясплатна не буду варочаць клубамі, ганяцца!

— Абы была ахвота, а час знойдзецца! — гэтых Плевавых слоў Коля Беразавец хіба не чуў, але іх сэнс выяўляецца ва ўсіх яго ўчынках. Коля — сакратар грамадскага камітэта партыі і сакратар ПОП, старшыня грамадскага праўлення ЗМВ і старшыня мясцовага гуртка ЗМВ, старшыня грамадскага праўлення ЛОК і старшыня мясцовага гуртка ЛОК... Словам, старшынскіх пасад хапае Колі па вочы. Гэта ён прывалок з Беластока таго бамбізу — «Вавеля», выкінуў з уласнай кішэні 250 злотых на заплату прыватнага таксі; гэта ён падрабязна падлічыў уклад у грамадскія чыны сваіх маладых сяброў, каб даказаць павету, што Ласінцы належыцца радыёла...

Ды адзін Коля з двума-трыма сябрамі — гэта яшчэ не сіла і не арганізацыя. Маладзёжныя гурткі ЗМВ ці БГ-КТ праяўляюць дзейнасць тым, што ў час справаздачна - выбарчай акцыі павятовыя інструктары гэтых арганізацый шліфуюць парогі Ўолевай хаты. Набраўшы ўдосталь даўжэзных пратаколаў і паштампляваўшы «дэлегацыі», інструктары ў бліскучых туфлях знікаюць на цэлы доўгі год у гарадской Гайнаўцы. (— Апішыце іх, добранька апішыце! — чадганялі мяне ў ласінкаўскім камітэце партыі).

КОЛЯ ЗАСТАЕЦЦА АДЗІН.

Усюды хочуць мець карысць толькі сабе. Бавані Бог далажыцца залатоўкаю!

Пішучы гэтыя словы маю на ўвазе, перад усім, гаспадароў, пажылых людзей. Гэтакі ласінкаўскі характар збівае з ног дух нашага часу. Збіваць можна, але, як вядома, новага часу не шпарнеш цэглаю па патыліцы — напалохаеш толькі прэзэса Анікіюка.

САКРАТ ЯНОВІЧ
фота аўтара

Пачціва пакланіўшыся Нунке і даволі холадна Фрэду, Шлітсен выйшаў.

— Прыкметна, што вялікай прыязні да мяне гер Шлітсен не адчувае, — усміхнуўся Фрэд.

— З часам адносіны наладзяцца. Шлітсен — чалавек з'едлівы. Але даволі пра яго! Работнік ён нядрэнны, аднак яго нязграбны і цывільны выгляд мяне нясцерпна раздражняе. Да таго ж манеры ў яго жахлівыя. Асабліва за сталом. Я вымушан абедаць у сябе, каб не сустракацца з ім у сталовай. Дарэчы, цяпер вы таксама можаце ёй карыстацца. Увогуле вам трэба агледзець усю нашу школу. А паколькі вам патрэбен будзе чычэроне, папрашу зайсці да вас Воранава або кагосьці з іншых выкладчыкаў.

— Буду вельмі ўдзячны. А на тэрыторыю школы мне таксама дазваляецца ўжо выходзіць?

— Толькі на тэрыторыю, а не за яе межы. Для гэтага патрэбен спецыяльны дазвол. Дарэчы, я прышлю вам правілы нашага ўнутранага распарадку — рэкамендую іх добра вывучыць... Да ад'езду вам трэба будзе пазнаёміцца і з патранесай нашай школы — Агнесай Менэндас.

— Гэта абавязкова?

— Як патранеса, яна павінна ведаць увесь персанал школы. Кожны новы чалавек павінен з'явіцца да яе з афіцыяльным візітам. Мы лічым гэта своеасаблівым прысвячэннем у рыцара высакароднага духу.

96

— Калі існуе такая традыцыя, не буду яе парушаць.

— Заўтра або паслязаўтра вечарам я вас адрэкамендую, яна жыве тут недалёка, у асабняку.

Калі Нунке пайшоў, Фрэд знясілена ўпаў у крэсла, потым ускочыў і забегаў па пакоі, не ў сілах пераадолець хваляванне.

Ён выйдзе за браму школы! Паедзе ў Заходнюю Германію! А да Усходняй, акупіраванай савецкімі войскамі, — толькі рэчку перайсці.

Было ад чаго страціць спакой!

(Працяг за тыдзень).

97

Дарагое Сэрцайка!

Даўно я ўжо чытаю твае парады і рашыў напісаць пра сябе і прасіць парады. Маю 19 год. Жыву на вёсцы ў Гайнаўскім павеце. У мінулым годзе скончыў я агульнаадукацыйны ліцэй у Гайнаўцы. Два месяцы таму я пазнаёміўся з адной дзяўчынай з Гайнаўкі. Яна мне вельмі спадабалася. Я таксама ёй спадабаўся. Хацеў бы з ёю ажаніцца, толькі бацькі мае не пазваляюць, таму што яна каталіцкага веравызнання. Бацькі кажуць, каб жаніўся з дзяўчынай з нашай вёскі, бо яна багатая, хоць адукацыі ніякай не мае. А дзяўчына, якую я пакахаў — бедная, але адукавана. Парай, Сэрцайка, з каторай з іх жаніцца, ці зусім не жаніцца. Чакаю хуткай парады.

В. з Гайнаўскага павета

Дарагі В.

Раю табе яшчэ ўвогуле не жаніцца. Ты ж яшчэ маеш толькі 19 год! Перад табою армія, а калі нават і не, дык ты ж яшчэ малады хлапец, за малады на жаніцьбу. Многа хлопцаў пажанілася ў тваіх гадах, але вельмі хутка апамяталіся. Хопіць яшчэ часу браць на сябе такія цяжкасці, якія прыносіць стварэнне сваёй сям'і. Бацькі не маюць рацыі, што не хочуць, каб ты жаніўся з дзяўчынай-каталічкай, гэта ж няма розніцы, ці каталіцкага ці праваслаўнага веравызнання, важнае, каб была чалавекам, добрым чалавекам. Багацтва хутка нудзіцца, а з жонкай трэба жыць усё жыццё. Калі сапраўды кахаеш сваю дзяўчыну з Гайнаўкі, раю дружыць з ёю, але не жаніцца з ніякай. За пару год, калі сапраўды ўжо падумаеш ажаніцца, дык будзеш бачыць, калі і надалей не астыне тваё каханне да гэтай дзяўчыны, раю жаніцца, а калі пераканаешся, што гэта была памылка, будзеш задаволены, што так рана не ажаніўся, і знойдзеш сабе тады другую па сэрцу.

СЭРЦАЙКА

Дарагое Сэрцайка!

Жыву на вёсцы. Маю 18 год. Вельмі пакахала я хлопца з суседняй вёскі. С. пачаў да мяне ездзіць часта, па 3—4 разы ў тыдзень. Гаварыў, што мяне кахае і ажэніцца са мной. Цяпер выехаў на 18 месяцаў. Піша лісты і просіць, каб я яго чакала, а ён вернецца і ажэніцца са мной. Парай, што рабіць, ці чакаць?

Л. з Бельскага павета

Калі і ты кахаеш свайго хлопца, дык напэўна трэба чакаць. Хоць ты яшчэ за маладая, каб выходзіць замуж і то так хутка, як сама пішаш, што нават не ведаеш, ці чакаць гэтыя паўтара года. Не раю яшчэ так хутка выходзіць замуж. Калі кахаеш С. і ён цябе таксама, дык павінна чакаць яго, з другімі хлопцамі быць у адносінах толькі сяброўскіх. Тады напэўна, калі вернецца твой хлопец, будзе яшчэ больш цябе кахаць і цаніць за гэта.

СЭРЦАЙКА

КІНО

Праграма
на 15— 20.IX.1964 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„My z 9-tej a" (czeski), 15—17. „Serca trzech dziewcząt" (jugosłowiański), 18—20.

Кляшчэлі
„Wyprawa w Tatry Słowackie" (czeski), 15—17. „Serca trzech dziewcząt" (jugosł.), 18—20.

Дубіны
„Zabawa na sto dwa" (angl.), 19—20.

Нараў
„Dwa żebra Adama" (polski), 16—20.

Нараўка
„Całe złoto świata" (franc.), 16—20.

Чаромуха
„Jutro na orbitę" (radz.), 15—17. „W rytmie rock and rolla" (angielski), 18—20.

Чыжы
„Ludobójcy" (szwedzki), 16—20.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Haszek i jego Szwejk" (radz.), 16—20.

Бранск
„Harry i kamerdyner" (duński), 15—17. „Topór z Wandsbeck" (NRD), 18—20.

Орля
„Ewakuacja" (radz.), 16—20.

Райск
„Diabelska przepaść" (radz.), 16—20.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок
„Skradzione plany" (angl.), 15—17. „My mężczyźni" (radz.), 18—20.

Міхалова
„Kodyn" (rumuński), 15—17. „Wojna trojańska" (włoski), 18—20.

Супрасль
„Dylemat" (duński), 15—17. „Ostrożnie babciu" (radz.), 18—20.

Чорна Беластоцкая
„Tajemnice Paryża" (franc.), 15—16. „Długa noc 1943" (włoski), 17—18. „Żona dla australijczyka" (polski), 19—20.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Мальнік
„Zaczęło się pod semaforem" (polski), 15—17. „Wojna trojańska" (włoski), 18—20.

Мілейчыцы
„Transport z raju" (jugosł.), 15—17. „Sędzia dla nieletnich" (NRF), 18—20.

Нурэц
„Naśladownictwo wzbronione" (radz.), 15—17. „Rozwodów nie będzie" (polski), 18—20.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Życie Adolfa Hitlera" (NRF), 15—17. „Miłość Aloszy" (radz.), 18—20.

Сухаволя
„Złodziej z Bagdadu" (angl.), 15—17. „Pięć dni i pięć nocy" (radz.), 18—20.

Шудзялава
„Ludzie i bestie" I s. (radz.), 16—20.

Янаў
„Opowieść sentymentalna" (radz.), 15—20.

Сідра
„Patria o muerte" (polski), 15—17. „Wszystko dla psów" (angielski), 18—20.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Ліпск
„Mecz w piekle" (czeski), 19—20.

Новы Двор
„Przemytnik z Piemontu" (francuski), 19—20.

Ружаны Сток
„Mezalians" (węgierski), 15—16. „Lot kapitana Loja" (NRD), 17—18. „Wiano" (polski), 19—20.

ЖАНЧЫНЫ КІРУЮЦЬ МУЖЧЫНАМІ

Магчыма, што няма ва ўсёй Беласточчыне ў жыцці грамадскіх рад такога становішча, як у мястэчку Крынках на Сакольшчыне. Мясцовая ўлада — Прэзідыум грамадскай рады нарадовай — поўнасцю «апанавана» жанчынамі. Старшынёю ПГРН з'яўляецца Тацяна Кірэйчук, сакратаром — Эльжбета Кандратовіч, рэферэнтам скупу і адміністрацыі — Крыстына Зувальска і Леакадзія Бельска, а кіраўніком аддзела запісу актаў грамадзянскага стану Марыя Ахрэмчук. Значыць, дзелавыя крынкаўскія жанчыны, значыць, мужчыны адстаюць, недараўноўваюць жанчынам і таму вымушаны былі адысці з гэтых ганаровых пасад. Брава крынкаўскія жанчыны! Жадаем Вам вялікіх поспехаў у кіраўніцтве ГРН-ам.

М. ХМЯЛЕЎСКІ

ЭДУАРД ВАЛАСЕВІЧ

Леў і Бульдог

У Льва сакратаром служыў Бульдог.
Ён толькі тым і вызначаўся,
Што каля ног яговых аціраўся,
Ды гыркаў на ўсіх, як мог,
За што ён Львом, вядома, патураўся.
— Карысць якая ў ім? —
У шэфа неяк запыталі, —
Ён і гультай, і ёлупень, і падхалім...
Якія якасці вы адшукалі?
Ён толькі падрывае вам аўтарытэт!
— Тут ёсць адзін сакрэт, —
Прамовіў Леў з ухмылкай, —
Мажліва, ён і не хапае зор,
Мажліва, часам зробіць дзе памылку...
Затое — нюх! Службіста жылка!

Ён па-свойму ўжо сцёр супярэчнасць паміж разумовай і фізічнай працай: ні аб чым не думаў і нічога не рабіў.

ШЧАСЛІВЕЦ

У абутковы магазін прыбягае пакупнік са скаргаю:
— Учора я купіў у вас пару ботаў, але яны такія цесныя і так дрэнна пашыты, што іх нельга насіць.
— А чаго вам скардзіцца, у вас толькі адна такая пара, а ў нас тут жа трыста!

ТЭРАПІЯ

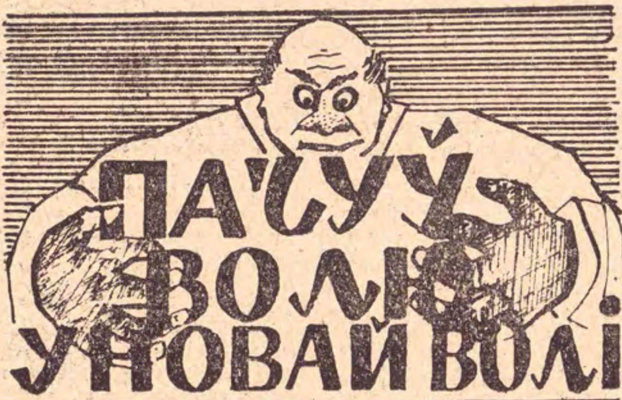
Дзве кіназоркі размаўляюць пра сяброўку:
— Нарэшце, урач вылечыў яе ад бяссонніцы.
— Якім чынам?
— Параіў ёй, каб яна, калі не спіцца, пералічвала сваіх мужоў.

ДОБРАЯ КВАТЭРА

Размаўляюць дзве сяброўкі:
— Якая ў вас новая кватэра?
— Вельмі добрая: даволі вялікая, каб муж не мусіў хадзіць да сяброў, і даволі цесная, каб сябры збіраліся да яго.

ЦЯРПЛІВАСЦЬ

У час справы аб скасаванні шлюбу суддзя пытае мужа, па якой прычыне ён падаў на развод.
— Заяўляю высокаму суду, што з дня вяселля мая жонка кідае ў мяне чым папала.
— Колькі часу вы жывеце разам?
— Шаснаццаць гадоў.
— А чаму толькі зараз вы рашылі развесціся?
— Нарэшце яна трапіла.

Калі чалавек жыве ў Новай Волі, значыць, мае поўную новую волю. Відаць, так падумаў сабе гэты сторож і... заняў абору былой прадукцыйнай спулдзельні для сваіх кароў, сена, саломы і ліха ведае, чаго яшчэ там!?

Што робіць сторож? Ну, хто ведае, га?

Сторож — чалавек шаноўны, пільнуе грамадскую маёмасць, таму і надта шануюць яго людзі, бы стог сена.

Вядома, бываюць усякія стражы. Другі сторож спіць цэлую ноч, храпе пад даверанаю яму нерухомасцю, а ўдзень пільнуе зоркім вокам сваё дабро. Да такіх старажоў належыць, пэўна і сторож у Новай Волі каля Міхалова - Нязбодкі.

Аднаго разу прабавалі ўварвацца ў абору члены нававольскага сельскагаспадарчага гуртка. — Тук, тук, тук, хто там? Акажыся!

— Чаго вам трэба, прыблуды! — завішчаў сторож седзячы на сваіх снапах і ласкаючы па хрыбце мілую жывёліну.

— Не крычы, паслухай — хочам табе аддаць наш гараж узамен за абору, — узмаліліся члены гуртка мацаючы, як бы тут уціснуцца праз дзверы ў гэту аборышчу вялізную. Дудкі, замкнуўся сторож.

— Хвігу з макам каштавалі! — залямантаваў грозна старажоў голас у сярэдзіне будынка.

— Але ж, даражэнькі, машыны нам гінуць у нявыгадзе, цесны для іх гараж — у аборы ўсе памясціліся б! — зашумелі члены ў адзін голас не трацячы надзеі, што гэтым разам сторажу ўсё стане ясным ды ўступіць, адамкне.

— Не пайду ў ваш куратнік са сваім дабром, — засмяяўся ён, як бы ўпешыўшыся, што гэта не напад, але толькі пакорлівая просьба членаў сельскагаспадарчага гуртка ў Новай Волі.

— Ісціну праўду кажаш, даражэнькі наш старажок. Гараж — не гараж, а куратнік. Ты ў гэтай аборы знаходзішся, бы тая блыха ў свіране. Апамятайся, што чаўпеш найлепшага!!

— Пайшлі вон!!! — загарланіў сторож і пачаў так лаяцца, што можна было разабраць толькі тры словы... «я вам пакажу»...

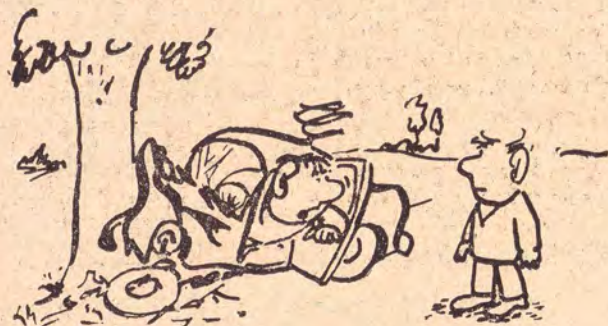
Члены сельскагаспадарчага гуртка пад дзвярыма прыціхлі, анямелі. Потым зашапталіся:

— Браткі родныя, ён хіба мае шырокія плечы ў павеце, выгубіць нас дашчэнту... не задзірайцеся... — дадаў нейкі труслівы голас і ўсё заціхла, як у дванаццаць гадзін ночы. Праз мінуту пачуліся крокі, парыпалі яны назад ад аборы да вёскі — хто куды, па хатах.

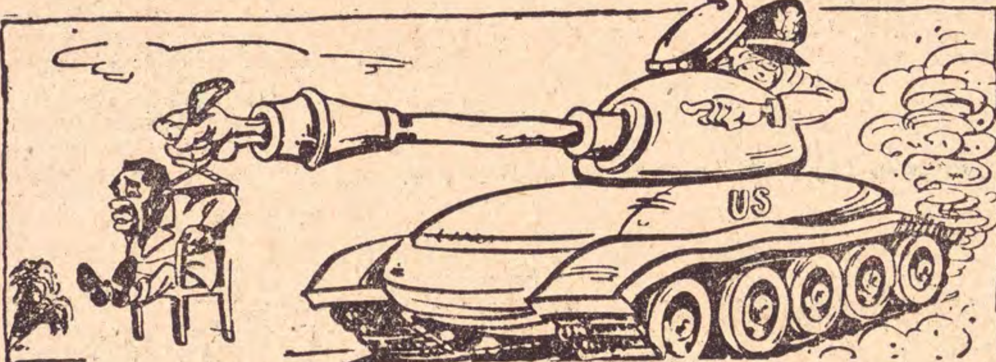
Назаўтра сторож павольна крочыў па вёсцы і кожнаму заглядаў у вочы, як бы хацеў вылавіць тых, што ўчора дабіваліся да яговага аборнага гняздзечка. Нікому цяпер не прыходзіць на мазгі тое, што ў гэтага стоража апрача сваіх плячэй ніякіх другіх няма! Толькі неабходнасць яго шырокая, як ад Новай Волі да Міхалова.

Справа простая: трэба зараз жа перасяліць стоража з аборы, няхай ... бе «кукурэкае» ў гаражы - куратніку, мо' пачуюць у павеце. Бо, калі верыць нававольцам, сторож мае ў павеце плечы, а не вушы, значыць, няма бяды — не пачуюць яго ў павеце. А ў тым куратнікавым гаражы сторож хутчэй знясе яечка чым дакажа, што яго асабісты інтарэс ёсць важнейшы ад вясковага, грамадскага.

Дзядзька Лявон

— Ці правільна я еду на Беласток?

ЗША «падтрымліваюць» Чомбе.

УСЯЧЫНА

СОН (з-ся)

ЭКСПЕРТЫ ВЫВУЧАЮЦЬ ПЫТАННЕ

Заходнегерманскі парламент нядаўна абмяркоўваў пытанне аб увядзенні падаходнага падатку для прастытутак і куртызанак, таму што многія з гэтых асоб маюць вельмі вялікія даходы, не абкладзеныя падаткам. Было прапанавана стварыць камісію экспертаў для грунтоўнага вывучэння гэтага пытання.

АКЕНЦА ДУМАК

Не гаварыць з чалавекам, з якім можна гаварыць, — значыць страціць чалавека; гаварыць з чалавекам, з якім нельга гаварыць, — значыць траціць словы. Разумны чалавек не траціць чалавека і не траціць слоў.

Канфуцый (к. 551—479 да н. э.) — старажытнакітайскі філосаф.

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

По просьбе **Ніны Вакулы** з Меляшкоў, Беластоцкага павета, змяшчаем песню

МАРЫЧКА

В'этся, наче змійка,
Неспокійна річка,
Тулиться блізенько
До підніжжя гір.

А на тому боці —
Там живе Марічка (Двічі)
В хаті, що сховалась
У зелений бір.

Як із хати вийде,
На порозі стане,
Аж блищить красою
Широчінь ріки.

А як усміхнеться,
Ще й спідлоба гляне, (Двічі)
«Хоч скачи у воду»
Кажуть парубки.

Не питайте хлопці,
Чом я одинокий
Берегом так пізно
Мовчазний ходжу!

Там, на тому боці,
Загубив я спокій,
А туди дороги (Двічі)
Я не находжу.

Та нехай сміэтся
Неспокійна річка
Все одно на той бік
Я путі знайду.

Чуеш чи не чуеш,
Чарів а Марічко?
Я до твого серця (Двічі)
Кладку прокладу.

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony: red. naczelny 25-89, centrala i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPIK nie — 14.40 zł, rocznie — 28.80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki „Ruch" Nr 102-7-151 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy 37-41 do 45. Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, odrocz- za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wilcza 46. Nr konta PKO 1-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,70 $ w Europie, 5 $ — w USA. Nakład 5458. Bltk L-1